

JOTAILAN JUTUT

20

Sovio-Sovellus-suvun tiedote n:o 20 Huhtikuu 2015

BOLINA. FRAN. BRAHESTAD.

1838.

Sovio Sovelius

Sukuyhdistys * Släktförening * Family Association

Hallitus - Styrelse - the Board

Puheenjohtaja
Ordförande
Chairperson

OLLI NYLANDER
Martintie 8
92150 Raahe
olli.nylander@gmail.com
+358 40 519 8782

Varapuheenjohtaja/sihtööri
Vice ordförande/sekreterare
Vice-chairman / secretary

OUTI TASALA
2. Linja 31 C 93
00530 Helsinki
outi.tasala@hotmail.com
+358 40 757 9491

Rahastonhoitaja
Skattmästare
Treasurer

SAMI SOVIO
Betonimiehenkatu 3 A 18
90530 Oulu
sami_sovio@hotmail.com

Varajäsenet - Suppleanter - Substitutes: EVA LINDBLAD, MARTTI SOVIO

TOIMIKUNNAT - KOMMITTEER - COMMITTEES

Hautainhoitotoimikunta (Sukukokous) - Gravvårdskommittén (Vald vid släktmötet)
- Committee for Maintenance of Family Graves (Elected by the Family Meeting):
RAIJA INGERTILÄ (PJ - ORDFÖRANDE . CHAIR), ANNALIISA NYLANDER, MARTTI SOVIO

Julkaisutoimikunta (Sukukokous) - Publikationskommittén (Vald vid släktmötet)
- Publications Committee (Elected by the Family Meeting):
TUULA MOILANEN, OLLI NYLANDER, PIA SOVIO-PYHÄLÄ, LAURA SOVIO

Internet-toimikunta (Hallituksen nimeämä) - Internet-kommitté (Utsedd av styrelsen)
- Internet committee (Assigned by the Board):
OLLI NYLANDER, PÄR HELENIUS (SUKUTIETOKANTA - SLÄKTDATABAS - FAMILY DATA BASE),

Sukuyhdistyksen tilinumero on: (IBAN) FI24 1200 3000 0187 62 ja pankki Nordea (BIC: NDEAFIHH)
Hautainhoitorahaston tilinumero on (IBAN) FI74 1200 3000 0190 26 ja pankki Nordea (BIC: NDEAFIHH)

E-mail: info@sovio-sovelius.com

Sisällys

		Lena Koski, lempeä ja rohkea naivisti Ylivieskasta	20
Hallitus ja toimikunnat	2	40 vuotta sotilaskotityötä	24
Puheenjohtajan palsta	3	65 vuotta ikää - 50 vuotta judoa	26
Suvun laivoja meren armoilla	5	Suvun uusia tulokkaita	29
Elämässään haaksirikkoutuneita - Tuberkuloosi sukumme vitsauksena	10	Merkkipäiviä	30
		Poisnukkuneet	31
Isoäitini Ellen Sovion o.s. Brattström sukutaustaa	16	Eero Sovelius-Sovio in memoriam	32
Serkkuni Florrie	19	Sukuristeily ja -kokous	34

Puheenjohtajan palsta

Tervehdys sukulaiset

Viime kesänä, kesäkuun alussa, pidettiin ylimääräinen sukuyhdistyksen kokous kauan kaivatun laivaristeilyn yhteydessä sihteeri/varapuheenjohtaja Outi Tasalan hoidettua ansiokkaasti kaikki matkajärjestelyt. Kokouksen pitäminen laivalla osoittautui erinomaiseksi ratkaisuksi. Taka-aukeamalla kuvia ja muutama sana lisää risteilystä.

Varsinaisessa kokouksessa käsiteltiin sääntömuutostoimikunnan (Eva Lindblad, Ilkka Sovio ja Pertti Sovelius) valmistelemat muutokset. Erityisesti sääntömuutostoimikunnasta on mainittava Eva Lindbladin suuri työpanos. Säännöt hyväksyttiin kokouksessa pienin tarkennuksin yksimielisesti. Niinpä, ellei yllätyksiä tule, seuraavassa suukokouksessa - kesällä 2016 - noudatetaan uudistettuja sääntöjä. Nyt säännöt ovat rekisteriviranomaisen käsittelyssä ja ne on jo julkaistu yhdistyksemme internet-sivuilla.

Seuraava suukokous on siis taas Raahessa, jossa on vireillä myös uusi kesätapahtuma, meripäivät/Pooki Flakkaa. Ensimmäinen 'kevyt' versio tapahtumasta toteutuu kesällä 2015. Kesällä 2016 on tarkoitus järjestää ko. päivät täydessä laajuudessaan, jolloin Raahen tulisi mm. suuria purjelaivoja. Hallituksen mielestä suukokouksen pitäminen noiden meripäivien yhteydessä olisi erittäin sopivaa, ellei ajankohta, heinäkuun 1. viikonloppu, osoittautu sukulaisien muiden kesämenojen vuoksi ongelmalliseksi. Tästä, ja muistakin suukokoukseen tai sukuyhdistyksen toimintaan liittyvistä ajatuksista ja ideoista hallitus kuulis mielellään kommentteja, e-mail: info@sovio-sovelius.com.

Lehden teon ollessa täydessä vauhdissa, meidät tavoitti suru-uutinen sukuyhdistyksen ja tämän sukutiedotteenkin primus motorin, suvun tietojen väsymättömän kerääjän Eero Sovelius-Sovion menehtymisestä. Eero jättää yhdistyksen toimintaan aukon, jota ei voi täyttää ja samalla meille veloitteen jatkaa hänen aloittamaansa työtä suvun jäsenten yhteen saattamisessa ja suvun tietojen keräämisessä ja tallentamisessa. Tämän lehden loppupuolella on Eeron veljentytären, Raija Ingerthilän, kaunis muistopuhe jonka hän piti Eeron hautajaisissa Jyväskylässä 27.3.2015.

Sukumatrikkelin tietojen tallennus ja ylläpito on ottanut aimo harppauksen Pär "Priccen" Heleniuksen jättityön avulla hänen siirrettyään kaikki(!) suukirjan matrikkelitiedot tietokantamuotoon. Myös tietokannan julkaisu internetissä on hänellä parhaillaan testattavana ja toivottavasti jo kuluvan vuoden aikana voimme tarkastella matrikkelitietoja omilta kotisivuilta.

Tämä lehti ei sisällä juttujen ruotsin- tai englanninkielisiä tiivistelmiä. Tiivistelmistä on saatu paljon myönteistä palautetta, mutta toimitukselle niiden tuottaminen on osoittautunut kovin työlääksi. Niinpä tässä lehdessä on käännös vain tästä puheenjohtajan palstasta ja kokonaan ruotsin- ja englanninkieliset lehdet julkaistaan nettisivuillamme. Toivon sukulaisilta ymmärtämystä tälle ratkaisulle.

Hyvää kevättä ja kesää

Olli

JOTAILAN JUTUT 20

ISSN 2323-6280

JULKAISIJA: SOVIO-SOVELIUS-SUVUN SUKUYHDISTYS RY, REK. NRO 181.890

Toimitus: TUULA MOILANEN, vastaava toimittaja. PIA SOVIO-PYHÄLÄ, toimittaja. OLLI NYLANDER, taitto

Käännökset ruotsi: Pia Sovio-Pyhälä, Brita Ekberg ja Eva Lindblad.

Käännökset englanti: Outi Tasala, Ulla Sovio ja Paul Gregory

Kannen kuva: Bolina av Brahestad, ks. sivu 5,

Takakansi: Raahen ns. Kauppaklubin talon palo Sovion talon naapurissa 2013. Kuva Olli Nylander

"Jotailan Jutut" ruotsin- ja englanninkielisenä, nimillä "Jotaila Släktbulletin" ja "Jotaila Family Bulletin" julkaistaan sähköisessä muodossa sukuyhdistyksemme nettisivuilla osoitteessa: <http://www.sovio-sovelius.com/tiedotteet.html>

HEI SUKULAISET RUOTSISSA, ENGLANNISSA, SAKSASSA, KANADASSA, YHDYSVALLOISSA, MISSÄ OLETTEKIN, VERKOSTOITUKAA!

Juuri teitä varten uudistamme Sovelius – Sovio Sukuyhdistyksen kotisivua ja julkaisemme sukulehteämme Jotailan jutut verkossa kolmella kielellä, suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Puheenjohtajamme Olli toteaa palstallaan että vasta keskuudesta poistunut sukututkijamme Eero Sovelius–Sovio ”...jättää meille veloitteen jatkaa aloittamaansa työtä suvun jäsenten yhteen saattamisessa ja suvun tietojen keräämisessä ja tallentamisessa.”, siksi kysymme sinulta:

- Haluatko tutustua sukulaisiisi ja vaihtaa mielipiteitä alkuperästäsi?
- Antaako nykyinen sosiaalinen mediakulttuuri mielestäsi uusia mahdollisuuksia verkostoitumiselle sukulaistesi kanssa?
- Pitäisikö meillä olla sukuhaarojemme sekä eri puolilla maailmaa ja eri kieliä puhuvien keskuudessa yhteyshenkilöitä?
- Sopsisiko alla oleva yhteyshenkilömalli vai onko sinulla muita ideoita miten haluaisit verkostoitua sukulaistesi kanssa?
- Joka vuosi ilmestyvään Jotailan juttuihin tarvitaan kirjoituksia. Voisitko sinä tehdä jutun tai ehkä tunnet sukulaisen, joka olisi halukas kirjoittamaan? Juttu voi olla 1-4 sivua, se voi kertoa sinusta, perheestäsi, sukulaistasi, muistoista ja tapahtumista.
- Onko sinulla valokuvia (paperikuvia tai digitaalisia) sukuarkistoon?
- Sähköisen matrikelimme päivittäminen on käynnissä ja on tärkeää, että saamme tietoja uusista tulokkaista, pois nukkuneista, merkkipäivistä jne.
- Mitä toivoisit sukuyhdistykseltämme?
- Pidätkö nettilehteämme kiinnostavana ja voisitko välittää siitä tietoa sukuhaarasi keskuudessa?

Ottakaa yhteyttä toisiinne ja Suomessa asuviin sukuyhdistyksen jäseniin. Kirjoittakaa vaikka omalla kielellänne. Me haluamme tutustua teihin! Lähettäkää muutama rivi meille!

*olli.nylander@gmail.com
pia.sovio-pyhala@kolumbus.fi*

*outi.tasala@hotmail.com
tuula.moilanen@welho.com*

Miksi sukuhaarojen yhteyshenkilöitä tarvitaan?

Eero Sovelius-Sovio ehdotti vuoden 2004 sukukokouksessa, että eri sukuhaaroille valittaisiin yhteyshenkilöt. Näin tapahtuikin. Yhteyshenkilöiden päätehtävänä oli päivittää tekeillä olevaa sukumatrikelin II osaa varten sukuhaaransa tiedot. Tulokset olivat hyvin myönteisiä. Vuoden 2007 ja 2010 sukukokouksissa yhteyshenkilöverkoston jäsenet valittiin uudelleen tehtäviinsä. Tehtävien sisällöistä ei tuolloin kuitenkaan päätetty. Yhdistyksen säännöissä ei ole ollut mainintaa yhteyshenkilöistä.

Vuoden 2012 kesällä pääkaupunkiseudulla asuvat sukuhaarojen yhteyshenkilöt kokoontuivat keskustelemaan uudelleen tehtävistään. Tulokseksi saatiin seuraava ehdotus:

1. Yhteyshenkilö kerää sukuhaaraltaan vuotuiset syntymäpäivät, kuolemantapaukset, puoliset, suoritettut tutkinnot, palkitsemiset ja muut huomionarvoiset henkilöä koskevat tiedot, kuten nimenmuutokset sekä korjaukset aikaisempiin tietoihin. Tiedot tulee toimittaa vuosittain sukuyhdistyksen hallitukselle.
2. Uusien jäsenten hankkiminen.
3. Sukumatrikelin ym. tuotteiden myynnin edistäminen.
4. Jotailan juttujen toimituskunnan avustaminen ideoimalla aiheita lehteen.
5. Valokuvien kerääminen yhdistyksen arkistoon.
6. Jäsenten toivomusten ja ehdotusten saattaminen hallituksen tietoon.
7. Hallituksen tiedotteiden ja kyselyjen lähettäminen jäsenistölle.

Suvun laivoja meren armoilla

KERTOMUS LAIVASTA BOLINA AV BRAHESTAD 1838

TOR HELENIUS (T304)

Äitini ”Pipsan” Ingbeborg Torsdotter Helenius (s. Sovio, 1915 Raahessa) lahjoitti minulle häälahjana taulun, joka oli aina kiehtonut minua kovasti. Taulussa on kuvattuna priki vaikeassa merenkäynnissä. Sen mastot ovat miltei kokonaan poikki, tyrskyt on mestarillisesti maalattu, naivistiseen tyyliin kuvattu miehistö kamppailee hakaten irti laidan yli kaatuneita isomastoa ja kokkapuuta.

Pipsa-äiti, ”Daddin” ja Tor Mikael Sovion tytär, ja Fredrik Oscar Soveliuksen (1855 – 1896) pojantytär, kertoi tarinan miten taulu oli tullut omistukseemme: Fredrik Oscar Soveliuksen kuoltua hänen vaimonsa Rosa antoi lastensa valita jonkun muistoesineen isältään. Äitini isä Tor Mikael oli silloin 11 vuotias, ja häntä oli aina kiehtonut ”Bolina av Brahestad” laivataulu, joka ilmeisesti oli ripustettuna Sovio-talon seinällä. Hän valitsi tämän taulun, jonka sitten äidinäitini Daddi peri, ja hänen jälkeensä minun äitini.

Kun myöhemmin etsin Bolinaa Sovio-Soveliuksen sukukirjassa olevasta suvun alusluettelosta, en löytänyt sitä. Kun joitakin vuosia sitten vierailin Raahessa, ja tietysti Sovio-talossa ja museossa, löysin Kai Snellmannin tutkielman nimeltä ”Raahen purjelaivat ja niiden päällystöt 1800-luvulla”. Ja ihme kyllä, sieltä löysin Bolinan! Kai Snellmannin kuvaus aluksesta on lyhyt: Bolina av Brahestad, en brigg på 90/93 läster, byggd 1837 i Brahestad. Ägare: Lang. 10 – 12 mans besättning, kapten I. Gellman 1837, W. Wikander d.ä. 1837 – 1839. Sälld till Borgå 1841. (Bolina av Brahestad, priki 90/93 lästia, rakennettu v. 1837. Omistaja: Lang, miehistö 10-12 miestä, kapteeni: I. Gellman 1837, W. Wikander vanh. 1837-1839. Myyty Porvooseen v. 1841)

Tästä saatoinkin päätellä että Bolina oli selvinnyt kauheasta myrskystä vuonna 1838, mutta ainoastaan yksi mesaanipurje oli säilynyt ehjänä. Ostin museosta toisen kirjan ”Ihmisiä laivojen kaupungista”, jonka Eero Sovio-Soveliuksen oli kirjoittanut, ja siitä löysin huomattavasti enemmän tietoa.

Bolinan rakennutti Raahelainen kauppaneuvos Zachris Franzén (1787 – 1852), jonka ensimmäinen vaimo oli Johanna Lang (1796 – 1826). Zachris päätyi avioliiton kautta ensin Raahelaisen kauppahuone Johan Langin johtajaksi ja myöhemmin sen omistajaksi. Johannan kuoltua Zachris meni uusiin naimisiin Lovisa Frosteruksen (1805 – 1898) kanssa. Heille syntyi viisi lasta, joista vanhin oli Johanna Margareta (1830 – 1857). Hän avioitui v. 1850 isoisäni Fredrik Soveliuksen (1822 – 1897) kanssa. Fredrik toimi silloin kauppahuone Johan Langin kirjanpitäjänä, ja käytännössä johti yritystä, koska hänen appensa Zachris oli viimeisinä elinvuosinaan sairaalloinen.

Johanna kuoli v. 1857 vaikean synnytyksen seurauksiin, ja tämän jälkeen kauppahuone Johan Lang siirtyi Fredrikin omistukseen. Tätä kautta myös Bolina från Brahestad-taulu tuli sukumme omistukseen.

Kai Snellman antoi tietolähteeksi Sovion kauppahuoneen arkiston, joka nyt on Oulun maakunta-arkistossa. Käännyin arkiston puoleen ja pyysin heiltä kopioita Bolinaa koskevista asiakirjoista. Ilokseni sain

muutamia kuukausia myöhemmin nivaskan pape-reita, jotka sekä todistivat Bolinan seikkailun että antoivat yksityiskohtaisia tietoja tapahtuneesta.

Bolina oli saanut joulukuussa 1837 sopimuksen kuljettaa rahtina hiiltä Newcastlesta, Englannista Napoliin. Matka alkoi helmikuussa 1838, ja päättyi Plymouthiin, minne Bolina menetettyään mas-tonsa ja nostettuaan hätälipun myrskyssä hinattiin. Plymouthissa luotsi pyysi kutteristaan ja miehistöstään korvauksena £200, mutta kapteeni Wikander protestoi. Puolueeton asiantuntija ratkaisi, että 40 Guineaa olisi kohtullinen korvauksen määrä tehdyistä palveluista.

Toista taidokkaalla käsialalla kirjoitettua asiakirjaa haluan referoida osin (alkukielellä, toivoen, että pystytte sitä lukemaan):

The Russian Brig Bolina of Brahestad, Capt William Wikander, from Newcastle to Naples with a Cargo of Coals having been towed into this Port dismasted. At the request of John Collier Esq her Agent and agent for Lloydys, as also of the said Master. We the Undersigned have this day been alongside and onboard to examine her State and Condition, where she is moored in the harbour of Putwater. And now report that we find the Bowsprit, Foremast, Main Topmast and Top carried away, and from the Master's report all and every thing thereonto belonging, her Spars, Blocks, Sails and Rigging were for general preservation cut away and lost, the Main Mast, Main Yard, Main Boom and Gaff with the Mainsail & Trysail only remaining – her long Boat is very much shook and strained and requires large repair, her Bulworks, Rails and several stauncheons are split, broke and carried away, she appears much shook and strained aloft and will require Caulking...

(Tässä vapaamuotoinen käännös: Venäläinen pri-ki Bolina Raahesta, Kapt. William Wikander, mat-kalla Newcastlesta Napoliin hiililastissa ja mastot poikki on kiinnittyneenä tämän sataman laituriin, Agenttinsa John Collier Esq:in, sekä Lloydysin pyynnöstä ja myös mainitun päällikön pyynnöstä. Me allekirjoittaneet olemme tänä päivänä tutki-neet sekä laivan kyljet että sen sisäosat sellaisi-naan kun ne olivat, kun se hinattiin Putwaterin satamaan. Ja nyt raportoimme, että olemme to-denneet että aluksen keulapuu, keulamasto, iso-märssy sekä märssy puuttuvat, ja kaikki päällikön raportin mukaan niihin kuuluvat osat, pyöröpuut, pylpyrät, purjeet ja takilointi ovat laivan pelastami-seksi jouduttu hakkaamaan irti ja heittämään yli

laidan, niin että ainoastaan isomasto, isoraaka, isopuomi ja kahveli sekä isopurje ja myrskyiso-purje ovat säilyneet. Aluksen parkassi on pahasti notkahtanut ja rasittunut ja kovasti korjauksen tarpeessa, aluksen partaat ja reelingit ja useat pönkät ovat halki, poikki tai menetetyt, alus vai-kuttaa hyvin kolhiintuneelta (shook) ja mastot vaurioituneet sekä tilkinnän tarpeessa...)

Tämän lisäksi kuvauksia vaurioista, joiden lopulli-nen arvio oli £419. 19 korjauksista ja uudesta ri-kistä, purjeista, plopeista ja taljoista ym.

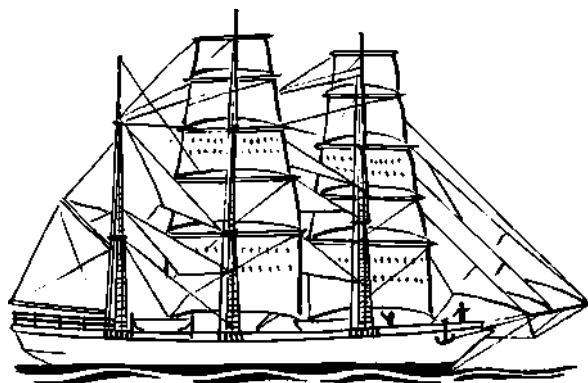
Allekirjoittaneet 19 helmikuuta 1838 Plymouthissa

William Cuming, Surveyor of Shipping for this Port (Sataman laivauspäällikkö)
William Shilston, Ship Builder (Laivanrakentaja)
John Gambell, Sailmaker (Purjemaakari)
W Coath, Ropemaker (Köydenpunoja)

Kun katsoo alusta lähemmin taulusta, nämä il-moitetut vauriot näkyvät siitä tarkalleen!

Sen jälkeen kun Bolina oli hinattu satamaan ja yl-lämainittu tarkistus oli tehty, seurasi paljon kir-jeenvaihtoa kapteeni Wikanderin ja kauppahuone Johan Langin, sekä jälkimmäisen Englannissa olevan edustajan välillä, jotta voitaisiin päättää mitä tulisi tehdä Bolinalle ja sen lastille. Päätettiin korjata laiva ja hinnaksi tuli yhteensä £659.58, mukaanlukien lastista ja agenttipalkkiosta aiheu-tuneet kulut. Tämä kirjeenvaihto on kirjoitettu kä-sin, ja välillä käsialalla, jota on melkein mahdoton lukea. Näin asiat hoidettiin ennen tietokoneita ja internetiä!

Käännöksessä on apuna käytetty purjelaivasa-nastoa osoitteesta: www.wanhatpurjelaivat.net

HEIKKU SOVELIUKSEN HAAVERIT

EERO SOVELIUS-SOVIO (T339)

Laivanvarustaja, merikapteeni, kauppias ja suurlahjoittaja Heikku Sovelius syntyi laivanvarustaja Fredrik Sovelius vanhemman perheeseen Raahessa 2.3.1817. Laivanvarustajien poikien tulevaisuus oli suunniteltu jo varhain: he jatkaisivat isänsä ammattia. Sen vuoksi he saivat mahdollisimman hyvän liike-elämän koulutuksen kotona ja ulkomailla. Lisäksi he suorittivat merikapteenin tutkinnon. Heikku Sovelius valmistui kapteeniksi 20-vuotiaana vuonna 1837.

Veljesten (Matts August, Johan, Henrik ja Fredrik) meriurat muodostuivat hyvin erilaisiksi ja eripituiksi. Naimatonta Heikkua eivät perhesiteet estäneet jäämään maihin. Häntä kiinnosti enemmän laivan päällikkyyks kuin kauppapuodin hoitaminen ja kirjanpito. Kiinnostus merielämään saattoi johtua osaksi myös tunteesta, että jäisi voimakastah-toisen veljensä varjoon varustamon asioissa. He omistivat ja hallinnoivat yhdessä isänsä jälkeen perimäänsä Fredrik Sovelius-varustamoa.

Heikku sai toimia 17 vuotta kestäneen meriuransa aikana Fredrik Sovelius varustamon kuuden eri laivan päällikkönä, kuunari Tituksen ja kuunari Svalanin kapteenina kaksi eri kertaa. Meriuransa alkuvaiheessa hän oli kuunari Svalanin konstaapeli ja sitten kuunari Muiston perämies.

Samuli Paulaharjun keräämien tietojen mukaan (SKS :n arkisto, Paulaharju kokoelma) kaksi Heikku Soveliuksen ohjaamaa laivaa kärsi haaksirikon. Toinen hukkui Merenkurkun vesillä ja toinen Kattegatissa, (Pohjanmerellä?) Menetykset suuttuttivat veli Matts Augustia niin, että kun Henrik aikoi lähteä taas purjehtimaan, tiuskaisi Matts hänelle: "Ota s-tana lato tuolta Märjännuksesta ja seilaa sillä!" (Märjännys oli niitty kaupungin itälaidalla).

Heikku-kapteenin ohjaamat laivat:

Laivan nimi	Kapteeni vuosina	Purjehdusalue	Laivan kantavuus (Yksi lästi = 2448 kg)
Kuunari Svalan II	1838	Itämeren purjehdus	36 l.
Parkki Fredrik	1839-40	Haaksir. Norjassa 1840	192 l.
Kuunari Svalan II	1840	Itämeren purjehdus	36 l.
Kuunari Nyby	1841	Pohjanmeri	35 l.
Parkki Weljet	1841-43	Pohjanmeri. Haaksirikko?	144 l.
Kuunari Titus	1845	Itämeren purjehdus	39 l.
Sluuppi Hönan	1846	Pohjanlahden purjehduksia	14 l.
Kuunari Titus	1846-1852	Itämeren ja Pohjanmeri	39 l.

Heikku oli musikaalinen ja hänellä oli laivassa taffelipiano, jota hän soitteli mielellään tilaisuuden tullen. (Piano oli Winter&Meyer tehtaan vuonna 1791 valmistama. Se on nyt Turun Sibelius-museossa näyttelynnumero 147). Toisen haaksirikon uhatessa perämies tuli kertomaan siitä kapteenille. Tämä vastasi: Minä soitan ensin tämän sonaatin (etydin, valssituurin) loppuun ja tulen sitten". Sävellys taisi olla pitkäkö, sillä karille mentiin.

Epäonnen laiva Polstiernan

RAINER BERNDES (T178) "Det Olycksdrabbade skeppet Polstiernan"

Käännös: TUULA MOILANEN JA PIA SOVIO-PYHÄLÄ

Nelimastokuunari Polstiernan oli matkalla Lontoosta Hampuriin rahtinaan hiiltä kun laivalla sattui tulipalo Elbe II:lla. Alusta hinattiin kolmen hinaajan avulla, Mutta Cuxhavenin majakan lähettyvillä laiva roihahti kokonaan liekkeihin ja katosi meren syvyyksiin. Tämä tapahtui v.1925.

Tänä päivänä selvästi näkyvillä oleva hylky lojuu vedessä Blankenesen Strandweg-kadun varrella Hampurissa, lähellä lasten leikkipaikkaa. Laiva murenee jatkuvasti aaltojen voimasta ja osat huuhtoutuvat mereen. Hampurin kaupungin tietojen mukaan valtion tehtävänä on kaivaa laiva ylös ja entisöidä hylky, koska se on vaarallinen Elbessä uiville ihmisille. Samanaikaisesti hylky on turistinähtävyys Blankenesessä.

Laivan syntyhistoria ja miksi alus kiinnostaa sukuaamme

Tiedämme, että laivan rakennuspaikka kuului Skinnarvikin kartanolle Taalintehtaalla ja rakentaminen tapahtui Vadholmenissa Skogsvikenin puoleisessa rannassa. Paikkaa kutsuttiin yksinkertaisesti nimellä "Varvet" (telakka). Johan Sovelius (T153), joka oli muuttanut Raahesta Piikkiöön 1876, oli ostanut Skinnarvikin kartanon ja siihen kuuluvat viljelysmaat, lasitehtaan sekä laivatelakan vuonna 1883. Johanin jälkeläiset olivat useiden telakalla rakennettujen laivojen osaomistajia. Laiva rakennettiin laivan nimeä kantavalle varustamolle, mutta paikkakunnalla varustamo kutsuttiin nimellä "herrskapsrederi" (herrasväen varustamo). Koska varustamo nimeltä Polstiernan teki konkurssin ja laivan omistajuus on epäselvä, pidättäydyn toistaiseksi mainitsemasta ketkä kaikki ovat osaomistajia, mutta annan tässä joitakin perustietoja laivan syntyvaiheista.

1917 Perustettiin varustamoyhtiö "Polstiernan" tarkoituksena rakentaa nelimastoinen kuunari Skinnarvikin Vadholmenissa, missä jo aikaisemmin oli rakennettu kolme laivaa. Osakepääoma oli 600 000 mk.

1917 Hankittiin järeää puutavaraa kölin rakentamiseksi. Tukit tulivat Karl Fazerin tilalta Taubilasta, Pyhäjärven pohjoisrannalta, Laatokan länsipuolelta Karjalasta.

1918 Palkattiin 140 miestä rakentamaan laivaa (osa heistä lasitehtaalta).

29.11. 1919 oli suunniteltu vesillelaskupäivä, mutta lasku epäonnistui ja työ lopetettiin illan hämärtyessä, sillä laivaa oli siirretty vain 4,5 m rakennuspaikaltaan. Sen sijaan laiva sai nimensä, kun Skinnarvikin kartanossa vesillelaskuillallisilla oli päästy paistiin. Polstiernan laskettiin vesille seuraavana päivänä ja hinattiin Tukholmaan ja sieltä Bergsundin konepajalle, missä alukseen

asennettiin Havestan tehtaan valmistamat teräsmastot ja yksi 250:n hevosvoiman moottori sekä pienempi moottori vinssejä ja sähkögeneraattoria varten. Moottorin piti yltää 5-6 solmun vauhtiin.

1920 Polstiernan rekisteröitiin Maarianhaminassa

Kantavuus	1600
Bruttopaino rek.tn.	1028
Nettopaino rek.tn.	733
Pituus jalk.	202,9
Leveys jalk.	40,3
Syväys jalk.	16

Jo 1.9.1921 joutui yksi laivanvarustajista konkurssiin, ja siitä joutuivat kärsimään myös muut varustamon jäsenet. Soveliusten jälkeläiset olivat laivanrakennuksen takaajina, mikä aiheutti heille suuria taloudellisia vaikeuksia.

Purjealusten aika lähenee loppuaan. Tämä uljas nelimastokuunari Polsternan olikin viimeinen purjealus, jonka omistajana oli Sovelius.

Polstiernan-laivan hylky Hampurissa, Blankenesen Strandweg-kadun varrella v. 2012

Elämässään haaksirikkoutuneita

Tuberkuloosi sukumme vitsauksena

ILKKA SOVIO (T340) JA PIA SOVIO-PYHÄLÄ (T290)

Fredrik Oscar Soveliuksen (T217) kylpylämatka Saksaan v. 1858

Pia Sovio-Pyhälä

Fredrik Oscarin (jatkossa Oscar) isoäidin, Lovisa Eleonoran Franzénin (s. Frosterus) almanakasta vuodelta 1858 löytyy merkintöjä, jotka kertovat miten Oscarin isä Fredrik Sovelius ja äidinäiti Lovisa sekä Oscarin tädit veivät sairaan Oscarin parantavasta vedestä ja suolastaan (Emser Salz) tunnettuun Emsin kylpyläkaupunkiin Saksaan. Saksanmatkalle lähdettäessä hän oli 3- vuotias. Oscarin äiti, Johanna Margaretha (s. Franzén), oli kuollut edellisenä vuonna lapsivuoteeseen Georg-veljen synnyttyä. (Oscar oli silloin 1 1/2 vuotias ja hän oli perheen kolmas lapsi. Ensimmäinen lapsista, Frans Fredrik, oli kuollut yhdeksänkuukautisena, sisar Fanny oli pari vuotta Oscaria vanhempi.)

Oscar 3 vuotiaana. Paperivedos dagerrotyypistä). Takana lukee Oscar, Frankfurt af Main 1858*

TUBERKULOOSI

Tuberkuloosia on todettu ihmisillä jo ihmiskunnan varhaisimpina aikoina. Vanhimpia todistuskappaleita lienee Saksasta Heidelbergin läheltä tavattu luuranko, jossa todettiin tyypillisiä tuberkuloottisia muutoksia. Löydös on peräisin ajalta n. 5000 vuotta eKr. Myös antiikin korkealla tasolla oleva lääketiede tunsi tuberkuloosin jo varhaisessa vaiheessa. Hippokrates (460-377 eKr) kuvasi hämmästyttävän tarkasti keuhkotuberkuloosin oireita ja kliinistä taudinkuvaa. Seuraavina vuosisatoina kiisteltiin pääasiassa siitä, onko tuberkuloosi tarttuva tauti vai ei. Alkuaikoina sitä pidettiin perinnöllisenä. 1600- ja 1700-luvuilla usko tuberkuloosin tarttuvuudesta oli jo hyvin vahva. Vasta 1882 saksalainen Robert Koch löysi tuberkelibasillin ja osoitti vakuuttavasti tuberkuloosin tarttuvan luonteen. Kochin työn ansiosta koko kysymys joutui uuteen vaiheeseen.

Taistelu tuberkuloosia vastaan voitiin aloittaa, kun tunnettiin taudin tarttuvuus ja aiheuttaja sekä ne menetelmät, joilla taudin aiheuttaja voitiin sitovasti osoittaa. Ennen varsinaisia keuhkotautiparantoloiden syntyä, jonne potilaat eristettiin, apua etsittiin kylpylöistä, Suomesta ja ulkomailta. 1700-luvulla ja aina 1800-luvun puoliväliin saakka kylpylämatkat olivat erittäin suosittuja. Matkan tarkoituksena oli hoitaa terveyttä sekä juoda mineraalipitoista vettä ”runnista” ja myös kylpeä kylmävesialtaissa. Kaivohuoneilla ja kylpylöissä oli lääkäreitä määräämässä erilaisia kuureja. Jotkut kylpylät erikoistuivat hengityselinsairauksien hoitoon.

Englannissa ja Ranskassa oli 1800-luvulla alettu perustaa rannikkoseudulle toipilaskoteja tuberkuloosia sairastaville. Englannissa ennen 1800-luvun puoliväliä perustettujen keuhkotautisairaaloitten toiminta-ajatuksena oli pääasiassa sairaiden eristäminen, sillä heitä pidettiin tartuntavaarallisina. Keuhkotautiparantoloita alettiin Englannissa perustaa 1850-luvulta lähtien. Uranuurtajaksi tuli saksalainen lääkäri Hermann Brehmer, jonka rakennuttama keuhkotautiparantola aloitti toimintansa vuonna 1854 Saksan Sleesiassa. Koska maaperän kosteuden uskottiin haittaavan keuhkotaudista toipumista, sijoitettiin parantolat kuivaan ilmaston vuoksi vuoristoon. Suomen ensimmäiset keuhkotautiparantolat avattiin vuonna 1903 Nummelaan ja Punkaharjulle. Suomen parantolat sijoitettiin kuiville, korkeille honkaharjanteille, joissa ilmaston katsottiin olevan lähellä ihanteena pidettyä vuoristoilmaa. Vuonna 1944 keksityllä Streptomycini-antibiootilla tuberkuloosipotilaita pystyttiin hoitamaan tehokkaasti normaali-sairaaloissakin ja vuoristossa metsien keskellä sijaitsevat parantolat menettivät suosionsa.

Matkan aikana isoäiti Lovisa tekee merkintöjä almanakkaansa.

19.6.1858 Lovisa kirjoittaa: "kesäkuun 19 Fredric Oscar, Betty, minä ja Fredric matkustimme ulkomaille Viipurin kautta". (Betty on Oscarin äitivainajan sisko) Matka kulki Kuopion kautta ja siitä löytyy uutinen Annons-Blad-lehdessä no 21: "kauppaneuvokset Franzénin tyttäriin ja konsuli Sovelius poikansa kanssa saapuivat Kuopioon". Almanakan seuraava merkintä kertoo, että Viipurista jatketaan matkaa laivalla 24.6. Turkuun saavutaan 29.6. ja "Oscar on lievästi kuumeinen". Matkustaminen tuohon aikaan kuumeisen yskivän lapsen kanssa, hevoskärryillä ja laivalla, sekä lopuksi junalla, ei ollut helppoa. Tukholmassa viivytettiin kolme päivää ja sieltä matka jatkui Gustaf Adolf-aluksella Lyypekkiin, missä siirryttiin junaan. Junamatka kulki Hampuriin, ja sieltä Hannoveriin, ja lopuksi matkustettiin jokilaivalla Rein-virtaa pitkin Emsiin, jossa aloitettiin yli kolme viikkoa kestäneen matkan jälkeen Oscarpojan "kuuri". Oscarilla oli kuurin aikana ripulia ja hän oksenteli, mutta olo parani, seurue tutustui lähiseutuun, kävi Nassaussa, nautti aterioita ravintoloissa ja joi kahvia kahviloissa. He saivat ihalla myös Nassaun herttuan kunniaksi järjestettyä iltatulistusta. Jokiristeily Koblentziin, ym. kuului ohjelmaan.

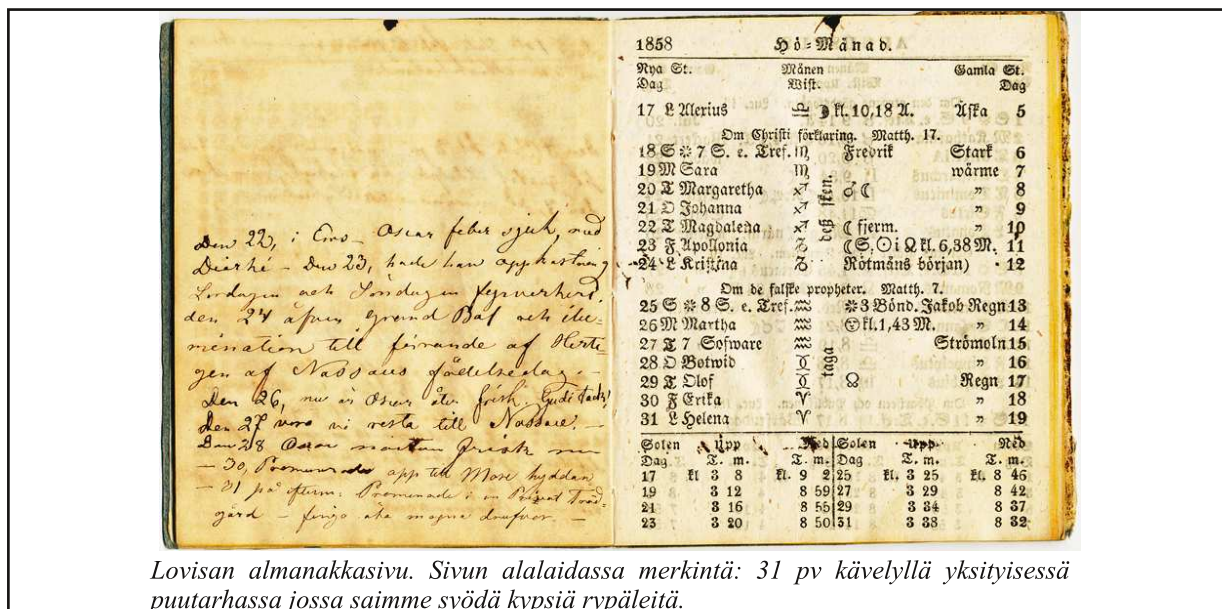
Oscar toipui ja 6. elokuuta alkoi kotimatka: ensin junalla Hampurin kautta Kööpenhaminaan ja sieltä laivalla Göteborgiin ja sieltä Tukholmaan. Tukholmasta palattiin Turun ja Helsingin kautta Viipuriin, ja lopuksi hevosella Raaheen. 4.10.1858

Lovisa kirjoittaa almanakkaansa: "Jälleen kotona. Jumalalle kiitos!" ("Hemma igen Gud vare tack!")

Matka kesti 3 1/2 kuukautta. Reitin aikana pysähdyttiin eri kaupungeissa. Tapaamisista ei almanakassa ole merkintöjä, mutta sukulaisia asui ainakin Viipurissa ja Tukholmassa ja lisäksi satakymmentä kaupungeissa oli Franzénin, Langin ja Soveliusen kauppahuoneiden kauppayhteyksiä?

Oscar varttui ja otti vaimokseen terveen ja sivistyneen papintyttären Rosa Borgin, joka synnytti hänelle viisi poikaa. Oscar kuoli jo vuonna 1896 keuhkotautiin jolloin hän oli 41 vuotias. Isä Fredrik kuoli vuotta myöhemmin ja isoäiti Lovisa vuonna 1898. Mutta miten kävi Oscarin jälkikasvu?

*) Dagerotyyppivedoksia on kaksi. Toisessa kuvassa ovat Oscarin äidin sisaret, Betty (Lovisa Elisabeth) ja Nanny (Anna Maria Christina) Franzén. Valokuvataiteen museo totesi kuvat mielenkiintoisiksi ja kopioi ne kokoelmiinsa, koska niissä on päivämäärät ja henkilöiden nimet, sekä niiden tukena almanakkatiedot. Koska seurue ei matkustanut Frankfurtiin saakka dagerotyyppit on luultavasti otettu joko Viipurissa tai jossain matkan varrella, ja niiden paperivedokset ja kehukset valmistettu Frankfurtissa, josta ne on toimitettu tilaajalle. Suomen valokuvataiteen museo on mukana EU:n dagerotyyppikartoituksessa ja ottaa mielellään vastaan lisää aineistoa. Dagerotyyppin kuvan tunnistaa siitä että kuva tulee esiin suoraan edestä katsottuna ja häipyä sivusta katsottuna.

Lovisan almanakkasivu. Sivun alalaidassa merkintä: 31 pv kävelyllä yksityisessä puutarhassa jossa saimme syödä kypsiä rypäleitä.

Setäni Fredrik Wilhelm Soveliuksen (T286) ”tubimatka”

Ilkka Sovio

Setäni Fredrik Wilhelm Sovelius syntyi Raahessa 26.2.1880 vanhempiensa Fredrik Oscar Soveliuksen ja Rosan o.s Borg toisena lapsena. Käytyään Raahessa ruotsinkielistä alkeiskoulua hän siirtyi vuonna 1893 Helsinkiin ja kirjottautui Nya svenska samskolaniin, jonka 8 luokalta hän erosi ”kivulloisuuden takia” vuonna 1899. Hän oli sen jälkeen hoidettava Meranissa. Äiti Rosa Sovelius vieraili poikansa luona Meranissa nuorimman poikansa Jarlin kanssa, joka tuolloin lienee ollut 8-9 vuoden ikäinen. Oheisessa valokuvassa Jarl esiintyy tirolilaisasussa. Poika lienee ollut hyvin liikkuvainen, sillä tarina kertoo, että hän joutui eksyksiin ja ystävälliset kaupunkilaiset palauttivat hänet äitinsä luokse.

Jarl Sovelius tirolilaisasussa

Itävalta-Unkarin keisarikuntaan 1900-luvun alussa kuulunut, noin 30 000 asukkaan Meran oli valtaosaltaan saksankielinen, italiankielisiä lienee siellä ollut noin 4%. Leudon talven ja suojaosan sijaintinsa vuoksi kaupunki oli suosittu parantolapaikkakunta. Ensimmäisen maailmansodan päätyttyä Etelä-Tirolin luovutettiin Italialle ja kaupunkia ryhdyttiin kutsumaan Meranoksi.

Fredrik Wilhelminkin oleskelun pituudesta Meranissa ei ole tietoa. Vuoden 1903 alussa hän jo valmisteli Raahessa tiilitehtaan perustamista. Samana vuonna hän avioitui Ellen Uschakoffin kanssa, ja seuraavana vuonna heille syntyi tytär Florence.

Tiilitehdas perustettiin, mutta sen taru jäi lyhyeksi; tehdas lakkautettiin vuonna 1906. Ilmeisestikin Fredrikin terveys oli heikko. Talvella 1905-1906 hän oli perheineen talvehtimassa Firenzessä isänsä serkun Hedwigin ja tämän sveitsiläissyntyisen aviomiehen Antoine Nicatin luona. Hän kuoli Firenzessä 27.3.1906, Raahen Seudussa olleen ilmoituksen mukaan ”rauhallisesti”. Kuolinsyystä on kahdenlaisia arveluja. Tyttären äidiltään saaman tiedon mukaan kysymyksessä olisi ollut um-

pisuolenleikkauksen jälkeinen komplikaatio. Toisen arvelun mukaan taas kuolinsyystä olisi ollut keuhkotuberkuloosi.

Fredrik Wilhelm on haudattu Firenzen Agli Allori-hautausmaalle.

Leski Ellen avioitui muutamia vuosia myöhemmin italialaisen upseerin Luigi Lacroix de St. Paulin kanssa. He saivat kaksi poikaa. Tytär Florence asui koko ikänsä Italiassa ja kuoli 26.12.1980 Milanossa. Hänet on haudattu Torinon lähellä sijaitsevan Rocca Canavesen hautausmaalle.

Eräiden suvun jäsenten muistitietojen mukaan myöskin Bertil Sovio oli nuoruudessaan hoidettava keuhkotautiparantolassa Saksassa. Paikkakunta oli Bonnin lähellä sijaitseva Bad Honnef, jonne vuosina 1891-1892 rakennettiin Hohenhonnef-niminen linnamainen parantola. Bertil Sovion parantolassaolon ajankohdasta eikä myöskään oleskelun pituudesta ole tietoa.

Isoisäni Tor Sovion (ent. Sovelius) (T288) ja hänen lastensa tautihistoriaa

Pia Sovio-Pyhälä

Isoisäni Tor Mikael Sovio oli Fredrik Oscarin ja Rosan pojista ikäjärjestyksessä neljäs. Kolmas, Matts Birger, oli kuollut 10-vuotiaana kurkkumätään. Tor joutui eroamaan keuhkotaudin vuoksi Nya svenska samskolanin VII luokalta v. 1902. Hän oli silloin 17-vuotias. Jo tätä ennen hänen äitinsä Rosa Sovelius oli käynyt hänen kanssaan Saksassa Hohenhonnefin keuhkotautiklinikalla, joka sijaitsee Bad Honnenhof-kaupungin yläpuolella. Mainittakoon, että täällä myös Ruotsin kuningatar Sophie kävin hoidattamassa itseään.

Hohenhonnefissa v. 1901 otetussa kuvassa Tor pelaa krikettiä ruotsalaisen Gertrud Heberlen kanssa. Äidit Rosa Sovelius ja Sigrid Heberle taka-alalla käsitöineen

Torin sairaus oli ilmeisesti vakavampaa laatua, ja hän vietti yhteensä kuusi vuotta eri parantoloissa.

Myöhemmin Tor oli hoidossa pääasiassa Davosissa, Sveitsissä. Berghof-nimisestä parantolasta saksalainen Nobel-palkinnon saanut kirjailija Thomas Mann on kirjoittanut kirjansa Taikavuori.*) Kirjassa esiintyy muotokuvamaalausta harrastava parantolan johtaja, Hofrat Behrens, eli olikohan sama herra, jolla Rosa maalautti Torin luona vieraillessaan muotokuvat itsestään ja valokuvan pohjalta myös edesmenneestä miehestään Fredrik Oscarista? Jotailan viime numerossa 19 kerrottiin näiden muotokuvien luovutuksesta Raahan museolle.

v. 1903 Hohenhonnef. Miespotilaita hallimakuulla. Tor ensimmäinen oikealla. Hallimakuu ulkoilmassa, sateelta ja tuulelta suojatuissa makuuhalleissa oli tuolloin tärkeä osa tuberkuloosin hoitoa. Myöhemmin Tor oli hoidossa pääasiassa Davosissa, Sveitsissä.

Eri lääketerapioiden lisäksi hoito-ohjelmaan kuuluivat hallimakuu ja parempikuntoisille kävelylenkit aamuin illoin. Terveen lehmän maidon juonnin katsottiin olevan hyväksi ja myös ruoka parantolassa oli ravitsevaa. Kun potilaiden kunto salli, heillä oli lupa retkeillä lähiseuduilla ja tehdä matkoja jopa Italian puolelle. Suosittuja kohteita oli mm. Meran. Thomas Mannin kirjassa Joachim kertoo veljelleen Hansille: "Venäläiset tekevät aina ajeluretkiä" He ajavat Clavadelliin, järvelle, Flüelenin laaksoon tai Klostersiin". Suomalaisena Tor laskettiin siihen aikaan venäläiseksi.

Seuraelämäkin oli vilkasta ja keskenään potilaat saivat aikansa kulumaan erilaisten harrastusten parissa.

Tor ystävänsä kanssa ajelulla kesäkuussa 07. Kuvan takana: "Tässä minä tulen taas. Olimme hausalla retkellä. Huomenna lähdän Meraniin. Tunnen itseni yksinäiseksi.."

Tor tekee shakkimatin.

Kesäisin Tor kävi Raahessa ja näiden vierailuiden yhteydessä hän rakastui luokkatoveriinsa Dagmar Wangeliin. Nuoret kihlautuivat, ja parantolasta tekemien retkiensä kohteista hän lähettää postikortteja joissa toistuvasti kirjoittaa odottavansa kotiinpääsyä.

Maaliskuun 29. pnä 1907 Tor kirjoittaa Meranista Daddille: "Ilma on ihana ja mieli hyvä. Vain yksi vika ja olisin täysin tyytyväinen. Malja sinulle. Terveisin. Otan korot kun palaan kotiin". Huhtikuussa 1907 hän kirjoittaa "Lunta tulee vielä. Minulla on hirvittävän ikävä", ja lisää viestejä: "Lähetän tässä sinulle maiseman Davosin lähellä olevasta paikasta. Terveiseni kaikille, mutta eniten terveisiä eräältä joka on enemmänkin kuin ystävä ja toveri. Jarlilta tuli kirje. Hän kertoo sinusta hyvää ja ilahduin siitä paljon. Sinun T." Toukokuussa tulee kortti "Olen huvimatalla.. olisipa eräs toinenkin täällä. Joka toinen ihminen on täällä häämatkalla".

Tor ja Daddi vihittiin v. 1908 ja Tor vei nuorikkonsa häämatkalle etelään, aina Rivieralle saakka.

Jos koulunkäynti jäi Torilta kesken, niin ainakin saksankielen taito kasvoi parantolavuosien aikana. Häneltä on jäänyt varsinkin saksankielisiä luonnonhistoriallisia tietokirjoja. Torin terveys oli heikko, ja jäätyään veljensä kuoltua yhteisen fir-

man vararikkoa selvittelemään, hänen terveytensä romahti. Hän kuoli 24.7.1934 vatsatuberkuloosiin.

*)Thomas Mann: Der Zauberberg, v. 1924. Suom. Taikavuori käänn. Kai Kaila, 1957. Kirjallisuustutkijoiden mukaan kirjailijalla oli henkilökohtaisia parantolakokemuksia, mutta kirjassa oleva parantola ja sen henkilöt ovat fiktiivisiä. Jotain todenperäisyyttä tri Behrensin henkilöissä on, koska Rosa maalautti taulut saman nimisellä sairaalan johtavalla lääkäriellä.

Tor ja Daddi häämatkalla etelässä

Tubi vie lapsetkin

Kaksi Tor Sovion lapsista, Pontus (Nappe) ja Gunvor, kuolivat myös tuberkuloosiin. Nappe erosi VI luokalta ja suoritti perämiestutkinnon Turun merenkulkuopistossa. Hän toimi perämiehenä useilla laivoilla. 17.12.1934 päivätty postikortti Hyvinkään parantolasta kertoo hänen jo tuolloin käyneen hoidossa. Kortissa hän kertoo, haluavansa parantua "mahdollisimman terveeksi." Daddi-äiti tunsivat itsensä nöyryytetyksi, kun kesähuvilalla sukulaiset kattoivat Napelle erilaiset ruoka-astiat, jotta ne voitaisiin tartunnan välttämiseksi pestä erikseen. Kun kerroin tämän Napen serkulle Håkan Poppiukselle, hän sanoi: "mutta minä-hän sain tartunnan. Olin 11 vuotias sinä kesänä ja vietin koko lomani riippumatossa. Kokeemus auttoi minua myöhemmin uravalinnassa". Håkanista tuli Helsingin yliopiston keuhkosairauksien professori. Sota-aikana ennen viimeistä parantolareissuaan Nappe oli ilmavalvontatehtävissä Oulussa. Hän kuoli 12.3.1942 Päivärinnan parantolassa, Muhoksella. Hän oli kuollessaan 30-vuotias.

*Gunvor Christiansen, s. Sovio
(T310)*

*Pontus "Nappe"
Sovelius (T300)*

Puoli vuotta myöhemmin, 14.9.1942. Napen 25-vuotias sisar Gunvor menehtyi äkillisesti vatsatuberkuloosiin. Isoäitini Daddi kertoi, että Gunvor oli saanut tartunnan ollessaan ilmatorjuntalottana. Toinen samoissa tehtävissä oleva lotta oli saanut "lentävän keuhkotaudin" aikaisemmin, ja Gunvor sai tartunnan vahtitornissa lottien käytössä olleesta turkista, jota oli joutunut pakkasessa käyttämään. Gunvor valmistui ylioppilaaksi Uleåborgs svenska privatskolanista v. 1935 ja oli sen jälkeen työssä Salon kihlakunnan henkikirjoittajan toimistossa Raahessa ja Kemi Oy:n konttorissa. Kemissä hän avioitui yhtiön teknillisen johtajan Jerm Thorvald Christiansenin kanssa. Mies muutti Uuteen Seelantiin eikä hänestä sen jälkeen ole kuulunut.

*Taustakuva: yksityiskohta
Fredrik Wilhelm Soveliuksen
akvarellista Jotailan
vieraskirjassa v. 1900*

Fredrik

Isoäitini Ellen Sovion (T218), o.s. Brattström, sukutaustaa

MATTI KELTIKANGAS (T246)

”Seiso vain ja stollit eikä ymmärtä höllipölli” kerrotaan isoäitini eli Raahen Mamman, kuten me lapsenlapsetkin opimme häntä kutsumaan, kuvailleen uutta apulaista, joka ei ollut heti saanut selvää, mitä Mamma halusi. Eero Sovelius-Sovio mainiessa kirjassaan Ihmisiä laivojen kaupungista kertoo pari muutakin esimerkkiä Mamman erikoisesta sekakielestä. Hän ei koskaan oppinut täydellisesti suomenkieltä, vaikka äitinsä oli syntyisin Suomesta, Raahesta. Asia tulee ymmärrettäväksi, kun katsellaan tarkemmin hänen taustaansa.

Raahen Mamma

Ellen Sovion äiti Adele Rein ja lyypekkiläinen isä Paul Brattström vihittiin 28.8.1880 Raahessa. Paul eli kutsumanimeltä Paukka Brattström oli lyypekkiläisen tukkukauppaliikkeen nuorempi osakas, jonka vastuulla oli mm. yhteydenpito suomalaisiin asiakkaisiin. Nuoripari asettui asumaan Lyypekin varakkaimpien kauppiaiden Am Burgfeldt –alueelle, heti kaupungin pohjoisen Burgtorportin ulkopuolelle. Heille syntyi kolme tytärtä: Anne Marie (1881), Magda Ellen (1883) ja Gert-rud (1885). Heistä Gertrud kuoli jo seuraavana vuonna, samoin kuin äiti Adele, 25-vuotiaana.

Adele ja Paul Brattström

Äidin kuollessa Ellen oli vasta 3- vuotias ja Anne Marie 5-vuotias. Kun isäkin menehtyi neljä vuotta myöhemmin parhaassa iässä (37-vuotiaana), Ellenistä tuli täysorpo 7-vuotiaana. Isosisko oli vain pari vuotta vanhempi. Isän vanhempia he eivät olleet kerinneet nähdä lainkaan. Molemmat olivat kuolleet vuosia ennen tyttöjen syntymää. Äidin vanhemmat olivat jo yli 60-vuotiaita ja kaukana Raahessa. Ellen ja Anne Marie varttuivatkin ensi sijassa isän veljen Alfred Brattströmin perheessä. Joinakin kesinä tytöt matkustivat Raahen Reinin mummua tapaamaan. Siellä lienevät Ellen ja Bertil Sovio ensi kerran toisensa tavanneet.

Ellen kasvoi siten koko lapsuutensa ja nuoruutensa ympäristössä, jossa kuuli vain saksaa ja ruotsia. Nuorikkona Raahen saapuessaan hän oli suomalaisittain ummikko, eikä uuden kielen omaksumista helpottanut, että lähipiirissä Raahessa tuli hyvin toimeen ruotsilla ja saksalla.

Ellenin isän veli, Alfred Brattström

Ensimmäinen Brattström Lyypekissä oli Mamman isänisä, Marcellus Brattström. Hän oli syntynyt 10.1.1809 Ruotsissa, itäisen Värmlannin vuori- ja kaivosalueen hallinnollisessa ja kaupallisessa keskuksessa Filipstadissa. Isä oli hovioikeuden

komissaari ja kruunun nimismies Eric Brattström (s.1773, k. 1838) ja äiti Cajsa Wallman (s. 1774). Perheeseen syntyi 9 lasta, 4 poikaa ja 5 tyttöä. Pojista vanhin kouluttautui armeijan eläinlääkäriksi, kolmannelta tuli oppikoulunopettaja ja filosofian tohtori ja nuorimmasta kansakoulunopettaja. Vastoin odotuksia Marcellus, ikäjärjestyksessä toinen, ei lähtenytään opiskelemaan lakia vaan hakeutui koulun jälkeen kauppa-alalle.

Lyypekki oli tuohon aikaan, kuten yhä vieläkin, Itämeren kaupan tärkeä keskus, jonka kautta etenkin Ruotsin ja Suomen tuotteet kulkivat Saksan markkinoille. Sinne Marcellus suuntasi ja vuonna 1838, 29-vuotiaana perusti yhdessä lyypekkiläisen kauppiaanpojan Heinrich Vilhelm Haltermannin (1803-1871) kanssa tukkukauppaa harjoittavan liikkeen nimeltä Haltermann & Brattström. Toimialana oli ilmoituksen mukaan pohjoismaiset tuotteet, rauta-, lyhyt- ja siirtomaatavarat.

Liike menestyi ja vuonna 1845 Marcellus avioitui toisen Ruotsista muuttaneen kauppiaan Johan Friedrich Wennbergin (1795-1876) ja tämän saksalaissyntyisen puolison Maria Waedekin (1801-1884) vanhimman tyttären Maria Friederiken (s. 6.7.1825) kanssa. Wennberg oli Lyypekin toiseksi suurin puutavarakauppias, joka käytännössä hallitsi Ruotsista Saksaan tulevan puutavaran tuontia. Hänen lautatarhansa sanotaan laajimmillaan levittäytyneen lähes puolen hehtaarin alueelle.

Marcellus ja Friederike saivat kaikkiaan 5 lasta, yhden tyttären (Maria 1846) ja 4 poikaa (Carl Alfred 1847, Axel Hjalmar 1850, Edvard Marcellus 1851 ja Paul Friedrich 1853). Heistä Edvard Marcellus kuoli lapsena. Axel muutti Hampuriin vientiagentiksi. Maria avioitui lyypekkiläisen arkkitehti Theodor Sartorin kanssa. Alfred ja Paul jäivät jatkamaan isänsä kauppatyötä.

Kun Marcelluksen liikekumppanilla Heinrich Vilhelm Haltermannilla ei ollut miespuolista perillistä, hänen kuoltuaan 1871 liike siirtyi yksin Marcellukselle ja hänenkin kuoltuaan 1874 poikien Alfredin ja Paulin haltuun. Liike oli vaurastunut ja tunnettiin laajalti myös Suomessa. Brattströmit olivat olleet mukana perustamassa kahtakin laivayhtiötä, Finnländisch-Lübeckischen Dampfschiffahrts-Gesellschaft ja Lübeck-Wyburger Dampfschiffahrts-Gesellschaft, ja liike toimi useiden suomalaisten sekä matkustajia että lastia kuljettavien laivayhtiöiden Saksan asiamiehenä.

Asiakkaita, jälleenmyyjä ja tavarantoimittajia (mm. voita, potaskaa ja kuminaa) näyttää olleen

eri puolilla Suomea, Hangosta Turkuun ja edelleen Pohjanlahden kaupunkeihin Oulua myöten, samoin Suomenlahden kaupungeista ainakin Helsingissä, Porvoossa ja Viipurissa, mutta myös sisämaassa Tampereella, Jyväskylässä, Kuopiossa, Sortavalassa. Kaikki tämä päätellen eri sanomalehdissä tuohon aikaan julkaistuista matkustajaluetteloista. Ensin Marcelluksella ja hänen jälkeensä Paulilla riitti matkapäiviä asiakkaiden luona kiertäessään.

Haltermann & Brattström oli Lyypekin merkittävimpiä kauppaliikkeitä, jonka nauttimasta arvostuksesta kertoo jotain se, että liikkeen johtajista kaksi, ensin Heinrich Wilhelm Haltermann 1848 ja sitten Alfred Brattström 1892 valittiin senaattoreiksi Lyypekin kaupungin johtajistoon. Edellinen toimi senaattorina kuolemaansa asti eli 23 vuotta ja jälkimmäinenkin 7 vuotta, minkä jälkeen erosi keskittyäkseen liikkeen johtamiseen.

Suomen sanomalehdet noteerasivat uutisissaan niin Paul Brattströmin kuoleman kuin Alfred Brattströmin valinnan senaattoriksi.

Lübeckistä Raahen

Kun "kauppiaantyttö" Magda Ellen Brattström 5.8.1902 vihittiin avioliittoon "kauppias" Bertil Soveliuksen, suom. Sovio v. 1906, kanssa ja muutti asumaan Raahen, elämänpirissä tapahtui melkoinen muutos. Yli 80 000 asukkaan vilkas "metropoli" vaihtui paljon pienempään ja jo hiljenevään idylliseen meri- ja kauppakaupunkiin. Toisaalta Mamma lähti Buddenbrookilaisesta tukkukauppias- ja senaattoriyhteisöstä ja tuli pikkukaupungin tukkukauppiasyhteisöön, joka oli täällä kaupungin "kermä". Sosiaalinen viiteryhmä ei muuttunut eikä varallisuudessakaan aluksi ollut merkittävämpää eroa.

Maailmansodan syttyminen sitä seuranneine mulistuksineen, viimeisimpänä 20- ja 30-luvun vaihteen talouslama söi kuitenkin nopeasti tätä varallisuutta. Vararikko ja Bertil Sovion kuolema pakottivat Mamman elämän paljon niukempiin materiaalsiin puitteisiin kuin mihin hän oli lapsena ja nuorena tottunut.

Mutta Raahen Mamma kesti nämä koettelemukset säilyttäen valoisan elämänmyönteisyytensä. Isäni kertoi kerran kysyneensä häneltä, kaipasiko hän menetettyjä rikkauksia, ja saaneensa vastauksen: "Minun rikkauteni ovat minun lapsissani."

Tämä rikkaus ei rajoittunut vain yhteen-toista omaan lapseen, joista seitsemän on saanut elää yli 90-vuotiaaksi, vaan epäilemättä Mamma sisällytti "lapsiinsa" myös meidät lastenlapset ja jälkeläisemme. Meidänkin elämäämme hän seurasi loppuun asti, muisti merkkipäivinä onnittelukirjeellä tai ainakin postikortilla ja oli odotettu ja tervetullut kävijä etenkin jouluisin.

Itselleni on jäänyt erityisesti mieleen muuan tapaaminen 1960-luvun alussa. Olin ollut Kuusamossa tutkimustiloja kiertämässä ja paluumatkalla päätin ajella Raahen kautta. Mamma ei ollut kotona, oli kuulemma kaupungilla käymässä ja tulisi pian. Lähdin vastaan ja Brahenkadulle ehdittyäni näinkin parin sadan metrin päässä tutun hahmon tulossa Pekatorin suunnasta yhdessä toisen samanikäisen rouvashenkilön kanssa. Molemmat työtelivät pyöriällä varustettuja potkukelkkoja ja juttelivat vilkkaasti keskenään. Jäin odottamaan kaitafilmaamerani kanssa heitä kuvaten. Kun he tulivat kohdalleni, Mamma vilkaisi minua ja tunnisti heti. Harvoin jos koskaan olen kohdannut niin vilpittömän iloista ilmettä kuin tuolloin.

On helppo ymmärtää että Mamma oli pidetty ja arvostettu laajemminkin Raahessa. Hänen suhtautumisensa kanssaihmiisiin oli avointa, pyyteetöntä ja elämänmyönteistä ja sellaisena varmasti tuotti rikkaampaa ja onnellisempaa elämää kuin mihin ylenpalttisella vauraudella olisi päässyt.

Mamma oli syntynyt 26.7.1883 Lyypekissä ja kuoli 20.7.1966 Raahessa, vain 6 päivää vaille 83-vuotiaana.

Palataanpa vielä Mamman edellä mainittuun isän isän hovioikeuden komissaari Erik Brattströmiin. Hänen isänsänsä Halfvard Brattströmiä Viktor Örnberg teoksessaan Svenska Ättartal vuodelta 1890 piti suvun vanhimpana tunnettuna kantaisänä. Halfvard (s.1701, k.1776) oli ruukinpatruuna (osakasomistaja) Brattforsin rautaruukilla parinkymmenen kilometrin päässä Filipstadista. Hänen kahdesta pojastaan nuorempi, Magnus, jatkoi isänsä työtä, mutta vanhempi, Peter Halfvardsson Brattström (Erikin isä) siirtyi aivan Filipstadin kupeessa sijaitsevan Storbron rautaruukin patruunaksi. Erik oli hänen 15 lapsestaan nuorin.

Samassa yhteydessä Örnberg viittaa Brattström-

Ellen ja Bertil Sovio ja heidän yksitoista lastaan

suvun perinnetietoon, että suku on tullut Värmlantiin Suomesta. Tätä on tulkittu siten, että kysymys olisi 1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alussa Savosta Värmlannin metsiä asuttamaan ja kaskeamaan tulleista "metsäsuomalaisista". Niin pitkälle kuin suvun esipolvia on nyttemmin voitu seurata, he ovat kuitenkin olleet joko vuoritulallisia, (sulatus)hyttien osakkaita tai ruukkien omistajia. Jos suomalaisuustieto pitää paikkansa, kysymys lieneekin metsänkaskeajien sijasta niistä suomalaisista, joita Kustaa Vaasa jo 1500-luvun puolivälissä tuotatti työvoimaksi silloisille kruunun kaivoksille, myös Värmlantiin.

Arkistotietojen niukkuuden ja suoranaisten puuttumisen vuoksi lopullista varmuutta tämän suomalaisuuskytkennän olemassa olosta on vaikea saada. On kuitenkin toinen ja tavallaan mielenkiintoisempi yhteys, joka liittyy Brattströmit ja Soviot toisiinsa. Halfvard Brattströmin puolison Maria Rundqvistin isä oli Brattforsin kappalainen Magnus Rundqvist ja äiti Anna Helena Petraea. Viimemainitun isä, Filipstadin kappalainen Zacharias Olai Petraeus puolestaan oli Filipstadin kirkkoheran Olavus Eskilli Petraeuksen poika ja samalla Turun Akatemian 1. rehtorin ja Turun piispan Eskill Olai Petraeuksen nuorempi veli.

Kun Bertil Sovio toisaalta on piispa Eskilli Petreuksen jälkeläinen, voidaan todeta että Ellenillä ja Bertilillä on yhteisinä esivanhempina Filipstadin kirkkoherra Olavus Eskilli Petraeus ja hänen vaimonsa Catharina. Ellen on heidän jälkeläisensä kahdeksannessa ja Bertil kymmenennessä polvessa. Keskenään he ovat pikkuserkuksia 6./8. polvessa. Onneksi näin kaukainen sukulaisuus ei ole ollut avioliiton este koskaan.

SERKKUNI FLORRIE (T286)

ILKKA SOVIO (T340)

Ellen tyttärensä Florrien kanssa

**Setäni Fredrik Wilhelm Sovelius solmi 14.4.1903 Raahessa avioliiton taidemaalari Ellen Uschakoffin kanssa. Heille syntyi 1.5.1904 tytär Florence, jota alettiin kutsua Florrieksi. Florrie asui koko elämänsä Italiassa, mutta matkusteli paljon Euroopassa. Tyttösenä hän vieraili äitinsä kanssa Raahessa ja kävi myöhemmin aikuise-
nakin tapaamassa siellä isoäitiään ja muita sukulaisiaan. Hänen viimeinen käyntinsä Suomessa oli 1950-luvun lopulla, jolloin hän vieraili mm. Raahessa.**

Setäni kuoli jo 1906 vain 26 vuoden ikäisenä. Leski Ellen avioitui muutamaa vuotta myöhemmin italialaisen upseerin Luigi Lacroixin kanssa. He saivat kaksi poikaa.

Florence Sovelius ja Kerttu Sovio

Isäni Jarl piti yhteyttä Florrieen kuolemaansa asti. Sodan jälkeen etenkin Florrien serkut Fjalar Näsman ja Gunhild Borg olivat kirjeenvaihdossa hänen kanssaan, ja Gunhild vieraili useaan otteeseen Italiassa tavaten serkkuaan.

Upseerien tapaan myös Lacroixit muuttivat usein paikkakuntaa. Rooman kauden jälkeen he asuivat pitkään Genovassa, jossa Florrie ryhtyi opiskelemaan yliopistossa oikeustiedettä. Oman kertomansa mukaan hän olisi halunnut opiskella agronomiksi, mutta Genovassa se ei ollut mahdollista, eikä perhe ilmeisesti pitänyt suotavana, että hän olisi siirtynyt muualle opiskelemaan. – Oikeustieteen tutkinnostaan huolimatta Florrie ei koskaan harjoittanut ko. ammattia. Florrie oli kiinnostunut myös maalauksesta. Asuessaan Genovassa hän matkusti usein äitinsä kanssa naapurikaupunki Nerviin maalaamaan upeita rantamaisemia. Kiinnostus maalaamiseen jatkui koko elämän ajan ja vielä 1970-luvun lopulla hän maalasi Nervissä.

Nuori Florrie

Florrie avioitui italialaisen psykologin Francesco Padalinon kanssa ja he asettuivat asumaan Venetsiaan. Florrie ei erityisemmin pitänyt venetsialaisista. Mitä häneen itseensä tulee, hän ei suomalaisista juuristaan ja Italiassa elämisestään huolimatta tuntenut itseään enempää suomalaiseksi, kuin italialaiseksi, vaan katsoi olevansa keskieuropalainen.

Lacroixin perhe vietti lomiaan useinkin Tirolissa, jossa pääosa asukkaista on edelleenkin saksankielisiä. Äidinkielenä ruotsin lisäksi Florrien vahvimmat kielet olivatkin italia ja saksa.

Francisco Padalino oli fasistipuolueen kannattaja, ja sodan jälkeisissä selvittelyissä hän joutui joksikin aikaa vankilaan. Florrien kertoman mukaan aviomies muuttui vankilassa ollessaan väkivaltaiseksi, mikä osaltaan aiheutti sen, että pariskunta erosi 1950-luvun alkupuolella. Florrie muutti Milanoon, jossa hänen velipuolensa Giuseppe toimi patologian professorina. Florrie ansaitsi toimeentulonsa opettamalla saksaa kaupungin lukioissa sekä tekemällä käännöstöitä, erikoisalanaan teknilliset ja lakitekstit. Hän käänsi pohjoismaisten kielten lisäksi saksalaisia ja hollantilaisia tekstejä. Opetus- ja käännöstöiden ohella hän toimi yli 20 vuotta valantehneenä tulkkina Milanon oikeus-
tuimissa. Kielenopettajan toimen lisäksi hänet valittiin vielä 74-vuotiaana Milanon Liceo linguisticon rehtoriksi.

Vuoden 1980 alussa Florrie sairastui aivojen valtimonkoveutautiin ja joutui elämänsä viimeisiksi kuukausiksi hoitolaitokseen, jossa hän kuoli 26.12.1980.

LENA KOSKI (T405), lempeä ja

TUULA MOILANEN

Lena Koski os. Lindberg s. 1945, tunnetaan kansainvälisissä taidepiireissä yhtenä nykyhetken merkittävimmistä naivistimaalareista. Vuodesta 1979 lähtien hänen töitään on ollut esillä yli kymmenessä Euroopan maassa, lisäksi Intiassa, Yhdysvalloissa ja Perussa. Suomessa hänet on jo moneen kertaan huomioitu tunnustuksin ja apurahoin. Kevättalvelta 2014 Suomen Kulttuurirahaston Keski-Pohjanmaan rahasto palkitsi Lena Kosken erityisesti suomalaisen naivismin puolesta puhujana. Palkintosumma 10 000 € myönnettiin ensimmäistä kertaa alueen taidemaalareille.

Naivistit litalassa - kesänäyttelyihin Lena Koski on osallistunut vuodesta 1992 lähtien. Lenan öljyväriyöt erottautuvat joukosta suuren kokonsa sekä rauhallisten ja voimakkaiden väripintojensa ansiosta. Meditatiivisen maiseman keskellä on usein pienessä koossa kaksi ihmistä, mies ja nainen, joskus koko perhe, ehkä jokin metsäneläin, mutta usein Lenan lempieläin, - lehmä.

”Lehmä on pienestä asti ollut minulle läheinen. Se on hahmo, joka symbolisoi ruokaa ja turvaa. Raahessa oli vielä paljon lemmiä kun olin lapsi, muistan että Velkaperällä niitä oli monessa talos-

Lena Koski ja Muuttolintu

sa. Lehmiranta, jonne lehmät vietiin laitumelle, on nyt täynnä omakotitaloja.”

Naivismia (ransk. Naive lapsekas, vilpitön, luonnollinen) pidetään usein taidesuuntana, jota harjoittavat itseoppineet taiteilijat. Myös Lena luonnehtii itseään itseoppineeksi. Hän on saanut synnyinlahjana herkkyyttä ja rohkean luottamuksen itseensä. Taide ympäröi häntä jo lapsesta lähtien, sillä Lenan äiti, Marianne Lindberg os. Löwemark (1922 - 2004) oli taitava taidemaalari. Lenan aviomies Lauri Koski on teatterialan miehiä, mutta maalaa myös ja heidän poikansa Janne Koski tekee grafiikkaa. Musiikki- ja teatteri ovat perheessä monessa muodossa mukana. Lenan isä oli Raahessa Tanskan ja Norjan konsulina ja August Lindberg Oy -laivausfirman toimitusjohtaja. Hän oli myös yksi Raahen Pekka -nimityksen saaneista. Lenan äidinäidin isä oli Fredrik Sovelius. Suvun vanha Raahen edustalla sijaitseva Louekarinen huvila on yhä edelleen Lenalle paratiisi.

Hääyö

rohkea naivisti Ylivieskasta

Maalausinto – sattumien summa

”Asuimme Kemissä v. 71 ja Lauri oli Kemin kaupunginteatterin ohjaajana ja minä olin matkatoimistossa toimituspäällikkönä. Aika oli hyvin politisoitunutta ja niin oli teatterimaailmakin. Lauri ei halunnut ottaa kommunistisen puolueen jäsenkirjaa, vaan sanoi itsensä irti ja niin muutimme Ylivieskaan.”

Asuntotilanne oli vuosina 1971-72 huono, mutta nuoripari onnistui löytämään kaksion ja Lauri sai töitä. Lena oli pienen lapsen kanssa kotona ja kertoo tunteneensa häneen ulkopuolelta kohdistuvia paineita, kun oli ”vain kotona”. Niinpä hän alkoi maalata. Siihen aikaan Ylivieska oli Suomen lehmärikkain kaupunki. Lena kävi ystäviensä omistamalla Lempolan tilalla katsomassa lehmäiä.

”Tein niistä havaintoja ja tarkastelin, kuinka niiden väriyksessä täplät sijoittuvat. Lehmäaiheiset maalaukset saivat heti huomiota ja töitä pyydettiin näyttelyihin. Se hälvensi huonoa omaatuntoani.”

”Se oli onnellisten sattumien summa. Maalasin Lempolan lehmäiä ja annoin muistoksi yhden, jonka nimi oli *Kiltti lehmä etsii pitovaikeuksien takia uutta kotia*. Niihin aikoihin lukemattomat pienet navetat alkoivat hävitä Suomesta.”

”Voisin ruveta tehtailemaan lehmäaiheisia tauluja, koska ne menisivät hyvin kaupaksi, mutta en halua tehdä niin, koska se ei ole minun tapani tehdä työtä.”

Luontoretki

Syvät värit ja hyvät tarinat

Lenan öljymaalaukset syntyvät rauhalliseen tahtiin. Työn alla on useita tauluja yhtä aikaa, hän maalaa päälle aina uuden lasuurikerroksen, jonka jälkeen töiden pitää välillä kuivua. Näin värit syvenevät kerros kerrokselta. Hän ei hylkää kerran aloittamaansa työtä, vaan "taistelee loppuun asti". Lena kertoo, että töitä syntyy parikymmentä vuodessa ja hän suhtautuu niihin terveen kriittisesti.

"Alankomaalaiset mestarit kiehtovat minua myös, erityisesti Hieronymus Bosch ja Pieter Brueghel ja ihailen myös ranskalaisen jälki-impressionisteihin kuuluvan värinkäytön mestarin Paul Gauguinin palettia. Hänen töitään näin Washington National Gallery:ssä, kun itselläni oli näyttely kongressirakennuksen galleriassa."

Kesäpäivä Louekarissa

"Olen mieluummin huonoin hyvässä näyttelyssä, kuin paras huonossa. Koetan levittää Raahe - ja Ylivieska-tietoisuutta ja olen iloinen kun taulut menevät kaupaksi ja tuottavat hyvää mieltä."

"Opiskelin Lontoossa v.1966 ja kävin Viktoria Albert -museossa. Siellä oli näytteillä italialaisia miniatyyrimaalauksia. Värit olivat voimakkaita ja ne jäivät lähtemättömästi mieleen. Niissä kuvissa oli tarinaa! Tarinoista tuli totta, kun v. 1984 sain näyttelykutsun Intiaan."

Työtä on riittänyt

Lena oli Ylivieskan kanasalaisopistossa pitkään tuntiopettajana, siellä ja myös Ylivieskan lukiossa hän opetti italiankieltä. Monipuolinen kielitaito on ollut avain kansainvälisyyteen ja hän painottaa, että kielitaitoa voi parantaa myös vanhemmalla iällä. Lena on järjestänyt kursseja, symposiumeja, taideleirejä sekä seminaareja ja on mm. Raahen taiteilijaseuran puheenjohtaja ja Ylivieskan seudun taideyhdistyksen kunniapuheenjohtaja. Hän on myös Unicefin joulukorttitaiteilija.

Vuodesta 1992 Lena on voinut omistaa kokonaan maalaukselle. Hänen näyttelyjensä luettelo on pitkä, kolmatta kymmentä yksityisnäyttelyä, tuplasti yhteisnäyttelyitä Suomessa ja ulkomailla, teoksia julkisissa kokoelmissa kotimaassa ja sen lisäksi museoissa Sloveniassa sekä Bhopalissa, Intiassa, jossa on hänen 12-osainen serigrafia-sarjansa. Siinä on ikuistettuina Raahen vanhan kirkon puuveistoksia ja vaivaisukkoja. Se oli kunnianosoitus vanhalle veistotaiteelle Pohjanmaalla. Hän teki sen vuonna 1993 pidettyyn alkuperäiskansojen ja heimojen tapahtumaan, Eternal voyage. Lenalla on ollut kolme näyttelyä Intiassa, kerran New Delhissä ja kahdesti Bhopalissa.

"90-luvun loppupuolella syntyi serigrafiasarja lehmistä kannanottona EU-politiikkaan maaseudun vinkkelistä. Itse olin kyllä äänestänyt puolesta."

On mielenkiintoista, että eräässä italialaisessa lehdessä verrattiin Lenan maalauksia Aimo Kanervan tummia kuusikoita esittäviin töihin. Molemmissa nähtiin samaa melankoliaa ja ihmeteltiin, että ihmisiä niissä oli niin vähän tai puuttuivat kokonaan.

Kansainväliset naivistinaiset

Kesällä 2014 Lena sai jo toistamiseen kutsun Sloveniaan Trebnjeen ainoana suomalaisena 47. kerran järjestettävään naivistitaiteilijoiden tapaamiseen. Tällä kerralla oli kutsuttu vain naistaitelijoita.

"Maalasimme yhdessä viikon verran, kukin omalla tavallaan. Olin ainoa öljyvärimaalari. Monet maalasivat akryylillä, koska akryyli kuivuu nopeasti. Mukana oli myös kaksi temperamaalaria ja yksi, joka käytti sekatekniikkaa. Yleisö pääsi katsomaan maalaamistamme kahtena päivänä. Väkeä kertyi paljon, n. 600 henkeä, päiväkotikouluikäisiä, koululaisia ja aikuisia. Heitä tuli junilla ja busseilla, hulinaa riitti, kun tv-kameratkin liittyivät joukkoon."

Lena kertoi kävijöille Suomesta, sen luonnosta ja eläimistä, joita hän maalaa. Hän teki Trebnjessä maalauksen, jossa hän kuvasi vanhaa pakanallista perinnettä, Keski-Pohjanmaalla poltettavaa pääsiäiskokkoa, jonka tulien uskottiin karkottavan noitien. Myös Sloveniassa poltetaan kokkoja, mutta

Muuttolintu

niillä on uskonnollinen tausta. Hän vaihtoi valmiin taulun italialaisen Luchietta Righettin maalamaan kasvokuvaan. Galleria Likovnik Samorastnikov Trebnjen naivistisen taiteen kokoelma sai Lenalta lahjoituksena isokokoisin maalauksen, nimeltä Häyyö. Sen hän oli tuonut mukanaan Sloveniaan. Taidegalleria kokoelmissa on 1000 työtä naivistitaiteilijoilta, 40:stä eri maasta, joutokassa kaksi Lenan työtä.

Lena on yksi Suomen Naivistit ry:n perustajajäseniä ja yhdistyksen varapuheenjohtaja. Vuoden 2014 alussa oli Ylivieskassa ensimmäinen Suomen Naivistien näyttely. Nyt Lena haaveilee kansainvälisen naivistitaiteen näyttelystä Suomessa. Hän kehittää ideaa ja on päättänyt, että osanottajat olisivat pelkästään naisnaivistitaiteilijoita. Ideasta on jo keskusteltu ja tila on tiedossa. Se olisi Ylivieskatalo Akustiikka, paikka jossa Ylivieskan konsertit, juhlat ja näyttelyt järjestetään.

Mistä Lena Koski ammentaa pursuavan hyvän tuulusuutensa, positiivisen suhtautumisen kanssaihmiisiin ja sammumattoman energiansa?

"Suvunperintönä on valtava yrittämisen ja tekemisen palo. Isälläni oli tapana sanoa, että kyllä asiat aina jotenkin järjestyy. Tykkään ihmisistä. Energia ei lopu jakamalla."

40 vuotta sotilaskotityön parissa

EVA LINDBLAD (T384)

Sotilaskotitoiminta löysi tiensä Suomeen vuonna 1918. Helsingin NMKY perusti keväällä 1918 Helsinkiin maamme ensimmäisen sotilaskodin. Heidän esikuvanaan oli Tanskassa toimivan veljesjärjestön toiminta. Alkusyksyllä 1918 sanomalehdissä oli kahden jääkärin kirjoituksia Saksassa toimivasta sotilaskotijärjestelmästä. Kirjoitukset sisälsivät myös kehotuksen suomalaisille naisille ryhtyä perustamaan sotilaskoteja nuoren isänmaan sotilaille. Jääkäreiden kehoitus sai hyvän vastaanoton ja syksyn 1918 aikana perustettiin sotilaskoteja 16 eri varuskuntapaikkakunnalle. Sotilaskotijärjestö on Suomen vanhin yhtäjaksoisesti toiminut maanpuolustusjärjestö. Vuonna 2018 järjestö viettää 100-vuotisjuhlaansa. Sotilaskotiliitto-Soldatshemförbundet ry, joka on sotilaskotiyhdistysten kattojärjestö, perustettiin vuonna 1921.

Sotilaskotitoiminnan keskeinen tehtävä on huolehtia suomalaisen sotilaan, ensisijaisesti suomalaisen varusmiehen ja reserviläisen, vapaa-ajan viihtyvyydestä varuskunta-alueella. Tätä tehtävää sotilaskotiyhdistykset hoitavat ylläpitämällä sotilaskoteja varuskunta-alueilla ja leirisotilaskoteja puolustusvoimien harjoitusalueilla ja tarjoamalla sotilaskotipalveluja maastoharjoituksissa. Sotilaskoti yhdistetään yleensä kahviin ja munkkiin, mutta sotilaskoti on paljon muutakin. Sotilaskodeista löytyy korkeatasoiset kirjastot, tarjolla on sanomaa ja aikakauslehtiä, nettiyhteydet ja mahdollisuus käyttää tietokonetta. Järjestö tukee eri tavoin myös varusmiesten liikuntaharrastuksia. Vuonna 2013 järjestö käytti varusmiesten viihtyvyyden hyväksi runsaat 860.000 euroa. Sotilaskotisaret tekivät vuonna 2013 lähes 170.000 vapaaehtoista työtuntia. Nämä ovat tilastoituja työtunteja, todellisuudessa määrä on suurempi, ainakaan minä en aina muista tilastoida työtunteja ja tiedän, että minun kaltaisia on monta.

Tällä hetkellä Suomessa on 37 sotilaskotiyhdistystä ja vajaat 6.000 sotilaskotisarta ja -veljeä. Vuosien varrella tapahtuneet varuskuntien lakauttamiset ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat edelleen sotilaskotijärjestön toimintaan.

1.1.2015 lukien yli puolet liiton jäsenyhdistyksistä ovat niin sanottuja pojattomia yhdistyksiä eli niillä ei ole "omia" varusmiehiä paikkakunnallaan. Tämä on ollut valtava muutos ja sen kohtaaminen on vaatinut sekä Sotilaskotiliittoa kuin ennen kaikkea pojattomiksi jääneiltä yhdistyksiltä melkoista mielikuvitusta keksiä, miten paikkakunnalla jatketaan työtä suomalaisen varusmiehen hyväksi.

Sotilaskotijärjestöllä on hyvät ja läheiset suhteet niin Puolustusvoimiin kuin myös Rajavartiolaitokseen. Järjestöllä on Puolustusvoimien kanssa yhteistyösopimukset koskien niin rauhan aikaa kuin myös mahdollisia poikkeusoloja. Sotilaskotijärjestö on ainoa vapaaehtoinen maanpuolustusjärjestö, jolla on nimetty poikkeustehtävä.

Sotilaskotiliitolle myönnettiin sen täyttäessä 80 vuotta, Vapaudenristi kiinnitettäväksi keltapunaisin nauhoihin liiton lippuun. Vapaudenristi annettiin Sotilaskotiliitolle sotilaskotisarten viime sotien ja rauhan aikana Puolustusvoimien rinnalla tekemästä merkittävästä työstä ja tuloksellisesta vapaaehtoisesta maanpuolustustyöstä, joka on koitunut asevelvollisten ja varusmiesten hyväksi.

Itse liityin Oulun sotilaskotiyhdistykseen vuonna 1974 kahden ystävättären houkuttelemana. Silloin en kyllä aavistanut miten tärkeä sotilaskotityö tulisi olemaan minulle.. Vuonna 1974 Oulu oli suuri varuskunta-kaupunki, meillä oli joukko-osastoja ns. kaupungin kasarmilla ja Hiukkavaarassa, sotilaskotejakin oli neljä, Kasarmin, Hiukkavaaran, Sotilassairaalan ja Ampumaradan kodit, yhdistyksellä oli henkilökuntaa yli 30 ja vapaaehtoisia sisaria yli kolmesataa. Oulun yhdistyksestä tuli pojaton yhdistys vuonna 1998. Tänä päivänä meillä ei ole sotilaskotia ja jäseniä on runsaat 160.

Aloitin sotilaskotisisar urani kirjastosisarena eli päivystin yhtenä iltana kuukaudessa Kasarmin sotilaskodin kirjastossa. Sen lisäksi osallistuin leirisotilaskotitoimintaan ja sotilaskotiautolla tehtyihin maastomyyntikeikkoihin. Muutaman vuoden kuluttua minut valittiin yhdistyksen johtokunnan jäseneksi ja siitä alkoi yli 25 vuotta kestänyt järjestön hallintoasioiden hoitamiseen osallistuminen. Olen vuosien varrella toiminut Oulun sotilaskotiyhdistyksen puheenjohtajana. Sotilaskotiliiton hallituksessa olin jäsenenä yhteensä 10 vuotta ja sitten vuosina 1998 – 2003 Sotilaskotiliiton puheenjohtajana. Minulla oli aina siihen saakka, kunnes minut valittiin liiton puheenjohtajaksi jatkuvasti ns. päivystysvuoro sotilaskodissa, koska halusin pitää tuntuman ns. perustyöhön.

Sotilaskotiharrastus on siinäkin mielessä upea harrastus, että aina löytyy tehtäviä, jos vaan halukkuutta ja innostusta riittää. Tällä hetkellä toimin oman yhdistykseni jäsenrekisterin hoitajana, yhtenä virkistysjaoston vetäjänä ja perinnejaoston innokkaana arkiston seulojana. Lisäksi toimin kouluttajana erilaisissa sotilaskotijärjestön koulutustilaisuuksissa. Välillä minulle tarjotaan paluuta hallintotehtäviin, mutta katson, että runsaat 25 vuotta hallintotehtävissä on riittävä panostus yhdeltä henkilöltä.

Kun liityin Sotilaskotijärjestöön, hain reipasta harrastusta vastapainoksi siviilityölleni. Minut oli samana vuonna eli 1974 valittu yleiseksi syyttäjäksi Oulun kaupunkiin, joten ajattelin, että vastapaino on hyvä olla henkisesti raskaalle työlle. Tänä päivänä sotilaskotityö on minulle paljon muuta, kuin pelkkä harrastus, sitä voi jo kutsua elämäntavaksi. Vaikka sotilaskotityö on vaatinut paljon aikaa ja todellista sitoutumista, niin voi vilpittömästi todeta, että olen vuosien varrella saanut valtavasti järjestöltä ja päivääkään en antaisi pois.

65 VUOTTA IKÄÄ - 50 VUOTTA JUDO!

MIKKO TUOMINEN (T327)

Judo, on maailman levinnein ja harrastajamääriltään suurin kamppailulaji. Euroopassa lajia harrastaa yli kaksi miljoonaa ihmistä. Suomessa on 123 judoseuraa ja aktiivisia harrastajia noin 12.500.

Judo syntyi 1880-luvulla. Judon perustaja, Jigoro Kano (1860-1938), aloitti opiskelunsa Tokion keisarikillisessa yliopistossa 1877 pääaineenaan yhteiskuntatieteet. Hän opiskeli myöhemmin kasvatustieteitä, josta myös väitteli tohtoriksi. Kano oli erittäin kiinnostunut perinteisestä sotataidosta jujutsusta, johon kuului sekä aseellisia että aseetomia taistelutaitoja. Näitä ja länsimaisia urheilulajeja tutkimalla Kano kehitti uuden liikuntamuodon, jolle tuli nimeksi Kodokan Judo. Judon Mekka, Kodokan, on edelleen Tokiossa oleva aktiivinen judokeskus.

1882 Kano aloitti judon opettamisen Eisho-jin temppelissä Tokiossa. Judosta oli poistettu vaaralliset ja vahingoittavat tekniikat joka mahdollisti kaikenikäisten ja kaikenkuntoisten harrastamisen. Kun Japani haki armeijalle ja poliisille tehokasta liikunta- ja itsepuolustuslajia, joutuivat eri taistelulajikoulut ottelemaan paremmuudesta. Judo oli täysin ylivoimainen muihin koulukuntiin verrattuna. Vuonna 1909 Kodokanista tuli virallinen koulutuskeskus ja judo tuli armeijan ja poliisin harjoitusmetodiksi sekä osaksi koulujen opetussuunnitelmaa.

*Suomen maajoukkue judon katan MM-kisoissa Kiotossa, Japanissa 2013
Kirjoittaja keskivivissä ensimmäinen vasemmalta.*

Jigoro Kano oli kielitaitoinen ja vahvasti kansainvälisyyteen suuntautunut ja levitti hyvin tehokkaasti judoa ympäri maailmaa. Hänet valittiin ensimmäisenä japanilaisena kansainväliseen olympiakomiteaan ja hän toimi myös Japanin liikuntaministerinä.

Ensimmäisen kerran judoa esiteltiin Suomessa vuonna 1890, kun Jigoro Kano vieraili Helsingissä. Varsinainen judotoiminta alkoi Suomessa vuonna 1954. Tuolloin Japanin lähetystösihteerinä oli Shigemi Takami, joka opetti judoa Helsingin poliisivoimailijoiden salilla 1954-1958. Suomen Judoliitto ry perustettiin vuonna 1958. Toiminta oli aluksi hyvin pääkaupunkikeskeistä, mutta levisi nopeasti koko maahan. Vajaan 10 vuoden kuluttua seuroja oli jo Oulua ja Rovaniemeä myöten. 60- ja 70-luvuilla menestyneimmät huippukilpailijamme vierailivat pitkiäkin aikoja Japanissa harjoittelemassa. Kotimaassa harjoittelu oli kunkin seuran omaa toimintaa.

Vasta 70-luvun alkupuolella aloitettiin kattava systemaattinen ja tavoitteellinen valmennustoiminta ja seuravalmennuksen ohjaus. Tuolloin eniten arvostamani suomalainen judoka, Jorma Kivinen, palasi kahden vuoden harjoittelumatkaltaan Japanista ja hänestä tuli Suomen Judoliiton päävalmentaja ja valmennuksen koordinaattori. Hän loi koko maan kattavan valmennusjärjestelmän ja kiersi ahkerasti seuroja ympäri Suomea ja ohjasi seuratason valmennustoimintaa samalla kun vastasi edustusvalmennuksesta. Hän toimi päävalmentajana 80-luvun loppupuolelle asti. Yksittäisiä Euroopan mestaruusmitaleja alkoi tulla jo 80-luvun alussa, mutta Suomen judohistorian menestyksekkäin vuosi oli 1989 jolloin Suomeen tuli 3 Euroopan mestaruutta, 1 hopea ja 1 pronssi. Tämän jälkeen menestys on tasaisesti laskenut.

Urheilu on aina ollut minun juttuni. Juoksuissa ja hyppyissä en ole koskaan pärjännyt, mutta lapsuuteni ja teini-iän alun pelasini pallopelejä, erityisesti käsipalloa, jossa pääsin nuorten maajoukkueeseen asti. Tässä vaiheessa olin aloittanut judon, joka sopi paremmin taipumuksiini ja pallopelit jäivät pois.

Oman judoharrastukseni aloitin vuonna 1965 Helsingin Meidokan -seurassa 15-vuotiaana. Alkeiskurssillani oli 30 osallistujaa ja olin koko joukon nuorin. Tuolloin judo oli aikuisten harrastustoimintaa ja kilpaileminen kuului luonnostaan osaksi harrastusta. Tänäpäin judo aloitetaan useimmiten 6-7 -vuotiaana ja suurin osa aktiivisista harrastajista on alle 15-vuotiaita. Harrastusta vaihdetaan

Kirjoittajan lempiheitto, uchimata, jolla hän sai useimmat kilpailuvoittonsa

usein ja vain harvat jatkavat aikuisikään asti ja jaksavat harjoitella kovaa ja pitkäjänteisesti tavoitteenaan kilpailumenestys aikuisten sarjassa. Nykyään menestyksekkään judoseuran edellytys on vahva junioritoiminta.

Itse kilpailin ahkerasti vuoteen -73 asti, jolloin muutin Ouluun opiskelemaan lääketiedettä. Sielläkin toki jatkoin judoa ja viimeisen kerran osallistuin SM-kisoihin -75, sain vielä pronssia. Harrastamiseni vaihteli olosuhteiden mukaan ja uusi aktiivisempi aika alkoi kun muutimme perheeni kanssa Haukiputaalle. Poikani Antin kanssa menimme yhdessä judoharjoituksiin ja ryhdyin vetämään seuran harjoituksia 4-5 kertaa viikossa.

Samoihin aikoihin aloitin erikoistumisen silmätauteihin. Ongelmia tuli kun aloittelin silmäkirurgiaa ja kaihihoitoja. Edellisenä iltana olin treenannut melko kovaa mattojudoa: sidontoja, lukkoja ja ku-

ristuksia. Aamulla aloin tehdä kaihileikkausta, mutta sormet olivat niin koppurassa, ettei leikkaamisesta tullut mitään ja piti pyytää kaveri hoitamaan leikkaus. Ammattiuraa en vaihtanut, enkä judoa lopettanut, vaan päätin siirtyä judossa ohjaaja ja valmennuspuolelle ja jättää oma harjoittelu vain kevyempään tekniikkaharjoitteluun ja ottelut pois. Tällä linjalla olen edelleen. Silmäkirurgian lopetin 10 vuotta sitten kun jäin pois sairaalasta, mutta ikä ja jäykistyvät nivelet hillitsevät judoharrastusta.

Uutta virtaa harrastukseeni tuli katasta. Kata tarkoittaa muotoa ja judon katakilpailussa esitetään parin kanssa 8-10 minuuttia kestävä suoritus jossa tehdään ennalta määrätty tekniikat ja arvostelu tapahtuu kuten taitoluistelussa tai voimistelussa. Kilpailuvietti on kuitenkin tallella. Viimeiset 8 vuotta olen kilpaillut judon katassa EM- ja MM-kisoja kierrellen. Suomen mestaruuksia on tullut ja 1 EM pronssi vuonna 2011 parini Samu Laitisen kanssa (katame-no-kata; sidonnat, kuristukset, lukot). Myös toinen suomalaispari on saanut EM-pronssia, 2012 (nageno-kata; heitot). MM-mitaleita ei ole tullut kenellekään suomalaiselle. MM-kilpailuja on

ollut vuodesta 2008 ja EM-kisoja hieman kauemmin. Tällä hetkellä katan lisäksi suurimman tyydytyksen judosta saan tekniikan ja erityisesti junioreiden opettamisesta.

Judo on yksilölaji, jota voidaan harjoittaa vain yhteisössä. Jigoro Kano kiteytti judon periaatteet kahteen ohjeeseen:

1. Yksilön tulee toimia yhteisössä siten että kaikkien on hyvä olla. Hyvä judoka kantaa vastuuta sekä itsestään että yhteisöstään.

2. Maksimaalinen teho minimaalisella voimalla. Judotekniikoissa käytetään hyväksi vastustajan voimaa ja liikettä. Kun vastustaja vetää, työnnä; kun työntää, vedä. Oikea ajoitus ja tekninen taitavuus ovat ratkaisevia, mutta kampailulajeissa vaaditaan myös voimaa ja kestävyyttä.

Sananmukaisesti Judo tarkoittaa joustavaa tietä.

Ikää tulee; nopeus, notkeus, kimmoisuus ja voimat hiipuvat, pakko hyväksyä mutta mieli on nuori ja halut tallella; periksi ei anneta.

Taustastani yleisesti:

Lähdin opiskelemaan Ouluun 1973, jolloin menin myös naimisiin Marja Alarodun kanssa. Saimme kaksi lasta, jotka lähtivät ”teit isän kulkemaan”:

Laura (1979), lääkäri ja erikoistumassa anestesiaan

Antti (1981), lääkäri, ortopedian erikoislääkäri 2015

Valmistuin lääkäriksi 1980 ja väittelin LKT -arvon 1984. Silmälääkäriksi valmistuin 1990 ja sen jälkeen sairaalassa Kemissä ja Lahdessa 2002 asti ylilääkärinä.

Vuonna 2000 tuli avioero ja vaikka omasta kuormasta ei saa syödä, niin seuraavana vuonna menin naimisiin leikkaussalihoitajani Tuijan (os Suomi) kanssa ja seuraavana vuonna ”pakenimme” Emiraatteihin, Abu Dhabiin, jossa toimin silmäkirurgina. Tarkoitukseni oli olla pitempään Abu Dhabissa mutta Irakin sota mm. hankaloitti elämää siellä, ja palasimme Suomeen. Emme palanneet enää sairaalaan vaan siirryin privaattiin yksityissilmälääkäriksi vastaanottoa pitämään ja lopetin leikkaustoiminnan.

Nyt eläkkeet juoksevat, vaikka vielä pyristelen työn merkeissä sekä jahkailemme työmotivaation ja etelänmaalaisen Dolce Vitan välillä. Uskon että luontoäiti vähitellen kääntää suunnan kohti aurinkoisempia maita. Ins Allah!

SUVUN UUSIA TULOKKAITA

Nykomlingar * New Relatives

Sofia Satu Susanna Nevantaus (T313)

11.9.2008, Espoo

Vanhemmat: Antti Juhani Nevantaus ja Kati Marianne Nevantaus os. Vähä-Ruka

Maija Tasala (T318) 17.9.2010

Veikka Aaron Olavi Tasala (T318)

3.2.2015

Vanhemmat: Tuomas Olavi Tasala ja Hilja Kirsti Helena Tasala os. Nousiainen

Emilia Aisling Heron (T324)

17.2.2008, Dublin, Irlanti

Conor Juhani Heron (T324)

16.3.2010, Dublin, Irlanti

Joshua Patrik Heron (T324)

10.6.2014, Dublin, Irlanti

Vanhemmat: Salla Sovio-Heron ja Patrik Heron

MERKKIPÄIVIÄ

100 vuotta

Gurli Lillie (T165) satavuotispäivänään 19.06.2014

Gurli Lillie on Johan Valdemar Soveliuksen (T153) tyttären Edithin (T155) tytär.

80 vuotta

Lars Anders Teodor Rådberg 31.3.2014

Tietoja uusista sukulaisista, liitoista, merkkipäivistä, edesmenneistä ja osoitteenmuutoksista sekä myös ja erityisesti sähköpostiosoitteista kaivataan sukumatrikkelin ja osoitetietokannan ylläpitämiseksi. (Ja muutenkin saa ottaa yhteyttä, ihan ilman erityistä aihetta.) Tiedot voi lähettää hallituksen jäsenille, joiden yhteystiedot ovat kansilehdellä tai suvun sähköpostiosoitteeseen: info@sovio-sovelius.com

HAUTAINHOITORAHASTOSTA

Hautainhoitotoimikunta on perustamisestaan lähtien osallistunut suvun hautojen hoitoon pääosin Suomesa, etenkin Raahessa, mutta myös Tukholmassa ja Firenzessä oleviin hautoihin on "kajottu". Hautainhoitorahasto ei saa säännöllisiä tuloja mistään. Sen varoja on kartoitettu mm. sukuvaakunoiden myynnillä. Pääosin sen varat ovat peräisin sukulaisten antamista lahjoituksista.

Hautainhoitorahaston tilinumero on (IBAN) FI74 1200 3000 0190 26, Pankki on Nordea (BIC: NDEAFIHH)

Poisnukkuneita suvun jäseniä

Ulf Ragnar Edvard Lillie (T166)

* 11.6.1939 Kumlinge

† 7.3.2013 Thaimaa

Allan Aulis Huuhtanen (T226)

* 4.11.1928 Terijoki

† 7.6.2014 Espoo

Bo Anders Helenius (T302)

* 15.1.1942 i Helsingfors

† 1.4.2015 i Sollefteå, Sverige

Bo valmistui metsäteknikoksi Tammisaaren metsäopistosta (Ekenäs forstskola) v. 1962. Muutti Ruotsiin, Värmlantiin v. 1964 ja sieltä v. 1974 Skogsvårdsskolan i Sollefteån tietotekniikan ja geologian opettajaksi

Maaret Kristiina Keinänen (T225)

* 17.6.1955 Helsinki

† 24.3.2015 Sjöbo, Ruotsi

Eero Alarik Sovelius-Sovio, vuoteen 1967 Sovio (T339)

* 6.9.1927 Raahe

† 14.3.2015 Jyväskylä

Eero Sovelius-Sovio In Memoriam

RAIJA INGERTILÄ

Eeron vanhimman veljen Jorman tyttärenä haluan tässä muistella setääni Eeroa.

Varhaisimmat muistikuvani Eero-sedästä minulla on Raahessa Lankilankadulta Kerttu-mummun kotitalosta, jonka yläkerrassa asuimme vuoteen 1956 saakka. Setämme vieraili lomillansa äitinsä luona ja samalla hän tapasi veljensä pieniä lapsia, meitä, jotka Seppo-veljeämme lukuun ottamatta olemme nyt täällä. Parhaiten muistan jouluaatot, jolloin harmittelimme aina Eero-sedälle, että taas-kin joulupukki oli käynyt juuri siihen aikaan kun Eero oli saunalla pesemässä sukkiaan. Meistä hän oli hauska ja leikkisä setä.

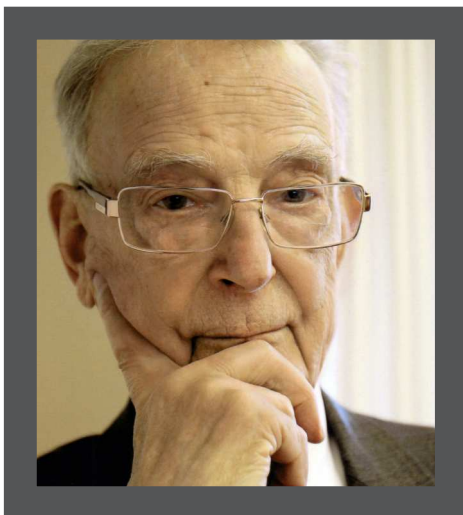
Muutettuamme Rantakadulle Soveliuksen taloon Eero-setä säännöllisesti vieraili meillä Raahessa käydessään ja koska isäni oli paljon kotoa poissa työnsä vuoksi, Eerosta alkoi tulla minulle eräänlainen "vara-isä". Minä, joka olin lapsena hirveän ujo ja arka, koin Eero-sedän turvalliseksi aikuiseksi, johon uskalsin luottaa ja hänestä tuli minulle jo kouluvuosieni aikana hyvä ystävä.

Kun Eero sitten tuli Raahan seminaariin kuvaamataidon ja käsityön opettajaksi vuonna 1967 ja minä aloitin lukion, tapasimme useammin. Lukion jälkeen lähdin Turkuun opiskelemaan Kauppakorkeakouluun ja koettuani valintani virheelliseksi, sain Eerolta tuona vaikeana aikana paljon tukea. Soittelimme usein ja kun keskeytin loppusyksyllä opiskeluni Turussa, Eero kannusti minua hakemaan opettajan viransijaisuuksia ja näin tutustumaan opettajan työhön käytännössä. Sijaisuuksia löytyikin mukavasti ja sain Eerolta hyviä neuvoja moniin tilanteisiin. Niinpä sitten seuraavana kesänä päädyinkin opiskelemaan Ouluun ja minustakin tuli opettaja. Olin aloittanut seurustelun seminaarissa opiskelevan Eeron oppilaan Jukan kanssa jo lukioaikani loppupuolella. Tästä setäni oli mielissään! Seurusteluaikanamme vierailimme usein yhdessä Eeron luona ja vaihdoinmepa kihlasormuksetkin hänen asunnollaan.

Eero on ollut mukana myös elämämme suurissa juhlahetkissä, ihan konkreettisesti: Jopa elämäni

alkutaipaleelta kuulin äidiltäni, kuinka Eero oli leiponut kaikki tarjottavat minun ristiäisiini. Tuolloin Eero oli 23-vuotias ja käsistään jo monipuolisesti taitava.

Ja taitoa riitti vaikka mihin: Eero kertoi meille keran ajasta ennen opiskeluaikojaan, kun hän oli opettajana Lapissa Kittilässä 40-luvun lopulla. Ensitöikseen hän joutui rakentamaan itse pulpetit oppilaille ja talvisaikaan jopa kastamaan kylällä muutaman vauvankin, kun pappi ei päässyt pitkien ja hankalien matkojen takia paikalle. Sitten sulan maan aikana pappi kävi vahvistamassa kasteet.

Kun meidät vihittiin avioliittoon Jukan kanssa Pattijoen kirkossa uudenvuoden aattona v.1972, Eero koristeli kirkon alttarin ja ympäristön kauniiksi 30 punaisella joulutähdellä ja samalla määrällä valkoisia kynttilöitä.

Oli aivan luontevaa pyytää Eero ensimmäisen lapsemme Ullan kummiksi. Kun kummityttö sitten aikanaan oli menossa naimisiin, Eero halusi taas koristella Pattijoen kirkon, nyt kesäkasvein alttarille ja kirkon penkkien päätyihin. Juhlavuutta lisäsivät Eeron itsensä tekemät

komeat messinkiset kynttilänjalat. Hän koristeli myös seurakuntasalin samalla upealla tyyllillä kuin kirkonkin.

Ruuanlaittajana Eero oli myös taitava. Useimmat meistä täällä olijoista ovat saaneet nauttia hänen eksoottisista ja kauniista aterioistaan ja leipomuksistaan. Kerrankin kesällä 80-luvun puolivälissä kun olimme käymässä koko perhe hänen luonaan, saimme aamiaisen jälkeen komennuksen lähteä hänen kanssaan Laajavuoren rinteille kukkia poimimaan: Eero luetteli, minkä värisiä kukkia kukin poimii ja me ihmeissämme tottelimme. Keittiössä sitten puhdistimme saaliimme ja Eero käytti kukat ruoka-annosten koristeluun ja tietysti kaikki oli syötäviä. Silloin hän tarjosi meille maukaan japanilaisen aterian.

Eero kirjoitti paljon kirjeitä matkoiltaan ja hän oli taitava kuvailemaan luontoa, maisemia, rakennuksia ja tunnelmia missä tahansa hän liikkui. Kaikesta tästä huomaa hänen suuren uteliaisuu-

tensa ympäristöön ja sen ilmiöihin. On ollut etuoi-
keutettua saada osallistua näinkin hänen elä-
mänsä. Ihailua ja ihmetystä on herättänyt aina
vaan hänen valtava tietämyksensä ja kiinnostuk-
sensa eri aloilta.

Eero kävi Raahessa kolme eri kertaa vuoden
2013 aikana: kesäkuussa, syyskuussa ja viimei-
sen kerran lokakuussa. Muistan, kuinka menimme
kesällä Eeron ja Jukan kanssa Raahen kirkkoon
konserttiin, jossa esiintyi Cantores Minores-kuoro.
Vuotta aikaisemmin hän oli pitänyt ansiokkaan
esitelmän kotikirkkonsa alttaritaulusta kirkon 100-
vuotisjuhlan yhteydessä.

Syyskuun Raahe-käynnin hän aloitti Kokkolasta,
jonne menin Nylanderin Annaliisan ja Ollin kanssa
häntä vastaan. Kiersimme siellä ja Kalajoella su-
kumme haudat ja tulimme Raaheen samoin suku-
haudat läpi käyden ja siistien. Näin hän siirsi
meille tehtäviä, joista hänen oli aika luopua. Sitten
lokakuun 10 päivän matka muodostuikin eräänlai-
seksi jäähyväiskäynniksi rakkaaseen kotikaupun-
kiin. Aluksi oli taulujen luovutus museolle.
Saimme Jukan kanssa olla siinä mukana. Seu-
raavien päivien aikana Eeron luona Martin ja Pir-
jon asunnolla kävi monia ystäviä kylässä ja usein
minutkin kutsuttiin mukaan. Sitten lauantaina
haimme Eeron vielä meille syömään ja sauno-
maan. Seuraavalla viikolla ennen Jyväskylään
lähtöä hän halusi vielä tavata minut ja huomasin
silloin, miten hänellä oli kipuja selässä ja kuinka
hän jo aavisteli kuntonsa heikkenemisen. Mutta
hänellä säilyi kuitenkin positiivinen, valoisa ja toi-
veikas elämänasenne loppuun saakka. Hän toivoi
työkykynsä säilyvän vielä pitkään keskeneräisen
kirjan valmiiksi saattamiseen ja uusienkin hank-
keiden aloittamiseen.

Vuosia aikaisemmin hän oli kertonut minulle haa-
veestaan vielä muuttaa Raaheen asumaan. Kes-
kusteltuamme tarkemmin asiasta hän totesi että
olisi valtava työ kaiken Jyväskylässä olevan tava-
ramäärän siirtämiseen niin kauas. Toinen ja pai-
navampi syy tänne Jyväskylään jäämiseen oli
kuitenkin laaja ystäväjoukko täällä ja ihanat ja
auttavaiset naapurit taloyhtiössä Takalankujalla.
Hänen viimeinen kotinsa oli siis täällä teidän luo-
nne!

Eero jättää meihin omaisiin ja kaikkiin teihin ystä-
viin jäljen, jonka syvyys ja pysyvyys paljastuu
meille hänen poistuttuaan nyt keskuudestamme.
Eeron isoäidin serkun Väinö Malmivaaran sanoit-
taman virren 244 1. säkeistö kuuluu: "Te murheel-
liset, kun kuljette kyynelten teitä, pois

vaikerrukset! Maan multa ei armoa peitä." Oli ar-
mollista, ettei Eeron tarvinnut maata sairaalassa
paria viikkoa pitempään ja että hänen kärsimyksensä
ovat nyt päättyneet. Minulle ja sisaruksille-
ni oli tärkeää saada olla hänen vierellään
viimeisen viikon ja auttaa sen minkä voimme.
Veljeään hän odotti kovasti ja onneksi sinä Ilkka
ehdit vielä Eeron vierelle ajoissa.

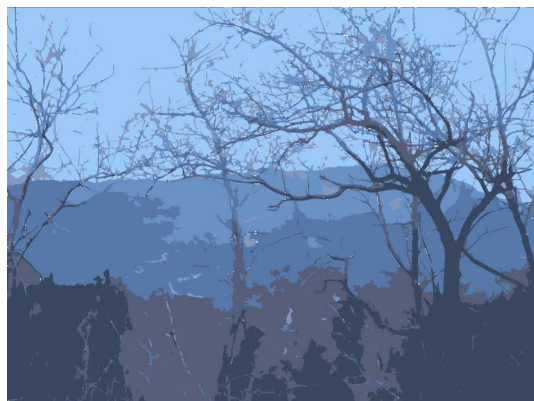
Kaipauksemme keskellä haluaisin ajatella niin,
että Eero on päässyt nyt sinne, mistä hän kau-
niisti kirjoittaa viimeisessä joulutervehdyksessään:

Lepään vihreällä niityllä.
Näen sinisen taivaan ja valkoiset pilvet
puun lehtien vihreän harson läpi.
Kuulen haavan lehtien havinan.

Etäällä näkyvät vuoret,
valkoisen ikilumen peittämät
saavuttamattomat huiput, rosoiset rinteet
ja vehmaat laaksot.

Kuulen lintujen
iloisen sirkutuksen ja varoitusäänet.
Kevyesti liidellen kohoavat siivekkäät
kadoten taivaan loputtomaan sinisyyteen.

Kiitos Eero – kaikesta !
Raija

SUKURISTEILY

JA YLIMÄÄRÄINEN SUKUYHDISTYKSEN KOKOUS M/S VIKING MARIELLA, TUKHOLMA 7.-9.6.2014

OLLI NYLANDER (T427)

Sukukokouksessa 3.8.2013 päätettiin sukuyhdistyksen sääntöjen uudistamisesta ja kokouksen jälkeen hallitus asetti muutosta valmistelemaan toimikunnan: Eva Lindblad, Ilkka Sovio ja Pertti Sovelius. Sääntömuutostoitikunta työskenteli tehokkaasti ja jo saman vuoden joulukuussa hallitus sai ehdotuksen käsiteltäväkseen.

Hallitus käsitteli toimikunnan ehdotuksen ja päätti pienin muutoksin esittää sen sukuyhdistykselle. Samalla päätettiin pitää ylimääräinen sukkokous kesäkuun alussa Helsinki-Tukholma laivaristeilyllä sääntömuutosesityksen käsittelemiseksi.

Sihteeri/varapuheenjohtaja Outi Tasala hoiti kaikki matkajärjestelyt valmiiksi mutta joutui jäämään pois itse risteilyltä toisen matkan vuoksi. Risteilylle osallistui kaikkiaan 20 aikuista ja 2 lasta. Äänivaltaisia jäseniä mukana oli 12.

Laivalla valtaosa mukanaolijoista osallistui yhteisiin aterioihin molempina risteilypäivinä, perjantaina ja lauantaina. Myös iltoja vietettiin omassa iloisessa porukassa. Lauantaina aamupäivällä väki jakaantui kahteen ryhmään, molemmat tutustuivat Tukholmaan mutta hieman eri kohteisiin. Toinen ryhmä kävi mm. modernin taiteen museossa ja vei lapset pitämään hauskaa Djurgårdenin Junibackenille Astrid Lindgrenin satumaisemiin. Toisen ryhmän pääkohteena oli Myhrbergin hauta Johanneksen kirkon hautausmaalla, jonne laskettiin seppele. Ryhmän mukana olleet hautatoimikunnan jäsenet tarkistivat hautakiven ja totesivat sen olevan korjauksen tarpeessa. Ennen korjaukseen ryhtymistä asiasta tulee kuitenkin neuvotella ko. seurakunnan kanssa. Kulttuurikokemuksta sai myös tämä "hautaryhmä" kun se yllättäen törmäsi mieskuoro Huutajien (Oulu) konserttiin ensin puistossa ja sitten kuoroa seuraten Sergelin torilla.

Itse kokous saatiin pitää aluksen hyvissä kokoustiloissa ja asioiden käsittely tapahtui sujuvasti. Sääntömuutosten toimikunnan/hallituksen esitystä tarkennettiin vielä joiltakin osin ja säännöt hyväksyttiin yksimielisesti.

Tämän kokemuksen perusteella voi risteilyä pitää erinomaisena vaihtoehtona sukkokouksen pitopaikaksi: Väki löysi toisensa muutenkin kuin vain järjestetyn ohjelman aikana ja vilkas kanssakäymisen oli omiaan lähentämään

paikalla olleiden sukulaisten suhteita. Kukaan ei päässyt eksymään tai pakenemaan suuren kaupungin (kuten Raahen...?) houkutuksiin. Seuraava – varsinainen – sukkokous on kuitenkin taas Raahessa. Siellä tavataan kesällä 2016.

Risteily takana ja kesä edessä. Kuva: Lena Koski

hin, jotka rakennettiin Pietari Suuren merilinnoitusvyöhykkeen osaksi vuosina 1916 – 1917. Iltapäivällä kierreltiin Tallinnan vanhan kaupungin kaduilla.

Sukuristeily Tukholmaan ei ollut suinkaan ainoa suvun merimatka kesällä 2014. "Etelän Soviet" jatkoivat kokoontumisiaan ja 6. toukokuuta oli tapaaminen Helsingissä, Rikhardinkadun kirjastossa, jossa Ilkka Sovio kertoi kuvin Firenzeen haudatuista sukulaisista, joista hän on ottanut selvää ja pitänyt haudoista huolta. Ilkka kertoi myös talvistaan ja elämästään Teneriffalla.

Syksyllä 20. syyskuuta joukko Etelän Sovioita teki Linda-linella päiväretken Tallinnaan, jossa tutustuttiin mielenkiintoiseen v. 2012 avattuun Lennusadaman merenkulkumuseoon. Museolaivat ja näyttelyesineet sijaitsevat kolmessa tasossa; meren pohjassa, meren pinnalla ja ilmassa. Museo on tehty suuriin lentokonehallei-

Sovio-Sovelius-sukuyhdistyksen vuosijäsenmaksu on 20 euroa/henkilö. Samassa taloudessa asuvilta edellytetään vain yksi jäsenmaksu. Jäsenmaksuista lähetetään vuosittain lasku.

Sukuyhdistyksen tilinumero on: (IBAN) FI24 1200 3000 0187 62 ja pankki on Nordea (BIC: NDEAFIHH)

Den årliga medlemsavgiften till Sovio-Sovelius släktförening är 20 € / person. En familj betalar endast en medlemsavgift om familjen bor i samma hushåll. Medlemsavgiften faktureras årligen.

Släktförenings kontonummer är (IBAN) FI24 1200 3000 0187 62, och banken är Nordea Finland (BIC: NDEAFIHH)

The Sovio-Sovelius Family Association charges annually a Membership Fee of 20 €/person. A family living in the same household pays only one Membership Fee. You will receive an annual Fee Invoice.

The bank account number of the Family Association is (IBAN) FI24 1200 3000 0187 62, and the bank is Nordea Finland (BIC: NDEAFIHH)

Vuonna 2013, kesäkuun alussa, katosi kappale Raahen ja samalla myös Sovioiden historiaa kun Raahen Kauppaklubin talo - tuolloin ei kuitenkaan enää Klubin omistuksessa - paloi perustuksiaan myöten. Palomiesten taito ja kapea palosola rakennusten välissä riittivät suojaamaan viereisen Sovion pihapiirin rakennukset vahingoilta. Lähimpänä vaarassa oli pihapiirin vihreä jugend-talo.

Raahen kauppaklubista kerrotaan lisää seuravassa Jotailan jutuissa.